

Inde fra plejefamilien

Indhold

Forord / 5

Indledning / 7

Sammenfatning / 11

1. Familie / 14

2. Betydningsfulde voksne / 26

3. Systemet / 32

4. Relationer til andre børn / 44

Om undersøgelsen / 49

Noter / 53

Litteraturliste / 55

Forord

Når børn ikke kan blive i deres biologiske familie, er en plejefamilie ofte det bedste alternativ. Her kan de få den nødvendige støtte, omsorg og beskyttelse, deres forældre ikke har kunnet give dem.

Som samfund har vi med afsæt i FN's Børnekonvention en forpligtelse til at sikre disse børn en tryk opvækst, og at der bliver lyttet til deres perspektiver i forhold til beslutninger, som påvirker deres liv. Børnerådet har derfor lavet denne kvalitative analyse med 18 børn og unge, som har delt deres erfaringer med at være anbragt i plejefamilier. Deres fortællinger giver os mulighed for at forstå, hvordan det er at bo i en plejefamilie.

Livet som plejebarn er ikke altid let. Vi skal som samfund anerkende og støtte plejeforældrenes indsats og give dem de rette rammer for at imødekomme børnenes behov og ønsker.

Børnene i denne undersøgelse fortæller desværre, at vi som samfund ikke er helt i mål med den opgave. Med på vejen giver de os nogle værdifulde refleksioner over, hvordan vi voksne kan gøre det bedre, når børn anbringes i en plejefamilie. Børnenes stemmer forpligter. Som samfund skal vi lytte til dem og med afsæt heri skabe de bedst mulige rammer for deres trivsel og udvikling.

På Børnerådets vegne vil jeg gerne takke de 18 børn og unge, som har deltaget i undersøgelsen. De har modigt og tillidsfuldt delt deres oplevelser med at blive anbragt og bo i en plejefamilie – på godt og ondt.

Jeg håber, at de relevante parter omkring plejebørn og deres plejefamilier lytter til børnene her.

Bente Boserup

Forperson for Børnerådet

Hvis man er plejefamilie, så skal man jo ligesom være klar på, at man ikke bare har barnet eller den unge midlertidigt, men det jo faktisk er et ekstra barn resten af livet.

Emma, 24 år, tidligere anbragt

Indledning

I Danmark er omkring 11.400 børn og unge anbragt uden for hjemmet. Knap 7 ud af 10 er anbragt i en plejefamilie¹. Forskning slår fast, at børn, der anbringes, har mere komplekse opvækstvilkår end deres jævnaldrende, og de er mere udsatte på mange faktorer i voksenlivet end ikke-anbragte børn. Forløbsrapporten 'Tidligere anbragte unge – 18 år og på vej mod voksenlivet'² tegner et billede af tidligere anbragte unge voksne med en høj grad af udsathed for eksempel i forhold til uddannelse, kontakt til familie og netværk samt psykisk sundhed. Overgangen fra barn til voksen er for anbragte unge oftest forbundet med store udfordringer på trods af de indsatser, der gives.

Når anbringelse er bedste mulighed for barnet, viser undersøgelser, at børn og unge, der anbringes i en plejefamilie, oplever større livstilfredshed, hjemlighed og tryghed i anbringelsen end børn og unge, der anbringes på børne- og ungehjem.³

Det er vores fælles ansvar i Danmark at sikre gode og trygge børneliv. Det har børn ret til ifølge FN's Børnekonvention, der blandt andet peger på retten til beskyttelse i et trygt hjem (artikel 9), retten til at blive inddraget og udtrykke sine meninger (artikel 12) samt retten til sikring af barnets interesser (artikel 3).

Anledningen til denne undersøgelse er de kommende forhandlinger om en plejefamiliereform, der er et element af aftalen Børnene Først fra 2021. I aftalen sættes der fokus på ambitionen om, *'at alle børn skal vokse op i et trygt hjem'*. Op til forhandlingerne er der blandt andet lagt vægt på at få flere plejefamilier og højne kvaliteten i anbringelserne i plejefamilie.⁴

Plejefamiliers vilkår og rammer vedrører børn, der anbringes i disse. Børnerådet ønsker med undersøgelsen 'Inde fra plejefamilien' at få et indblik i børn og unges oplevelser med at bo i plejefamilie. De besidder en særlig viden om og erfaring med netop dette. Vi har gennem interviews med 18 børn og unge undersøgt, hvordan de oplever at blive anbragt i og bo i en plejefamilie, herunder hvad der virker godt, og hvad der virker mindre godt. Vi taler med børnene og de unge om kvalitet, som det, der virker, og det, der ikke virker. Det gør vi for at fremhæve de forhold i og omkring plejefamilien, der kan være med til at skabe kvalitet for børn og unge i anbringelsen.

Undersøgelsen skal være med til at bringe børn og unges perspektiver 'inde fra plejefamilien' i spil helt generelt, fordi deres perspektiver altid bør høres og vægtes, ligesom de også skal høres, når reformen skal forhandles. Børnerådet vil anvende undersøgelsen til, i tråd med både FN's Børnekonvention og Børnene Først-aftalen, at fremme og understøtte arbejdet for, at endnu flere anbragte børn og unge får muligheden for at vokse op i et trygt hjem. Helt konkret arbejder Børnerådet på, med afsæt i undersøgelsen, at bringe børnene og de unges perspektiver så tæt som muligt på det politiske forhandlingsrum omkring plejefamiliereformen. Derudover udarbejder Børnerådet selv politiske anbefalinger forud for forhandlingerne. Anbefalingerne tager afsæt i denne undersøgelse, viden på området og rådsmedlemmernes erfaringer fra praksis.

Kort om undersøgelsen

Undersøgelsen er ikke repræsentativ, men giver indsigt i 18 børn og unges fortællinger inde fra pleje-

familien. Vi har forsøgt at få så mange forskellige børn og unges perspektiver som muligt, og der er stor variation i deres livsfortællinger. Nogle blev anbragt som spæd, andre som barn eller teenager. Nogle har kun boet hos den plejefamilie, de fra ganske små blev anbragt i, mens andre fortæller om en barndom med mange skift mellem de biologiske forældre til institutioner og/eller flere plejefamilier.

Vi har afholdt 17 interviews med 18 børn og unge. De 18 børn og unge er i alderen 10-24 år fordelt over hele Danmark. Der er seks børn under 18 år og 12 unge over 18 år. I figurerne herunder ses, hvordan de deltagende børn og unge fordeler sig på plejefamilietype, anbringelsestidspunkt og skift i anbringelsessted.

De tre ovennævnte forhold har været de primære forhold, vi har rekrutteret børn og unge med udgangspunkt i. Derudover har vi haft fokus på alder, køn og geografi.

Undersøgelsen har til sigte at sikre en bred variation i børn og unges oplevelser med at bo i plejefamilie. Vi har arbejdet med diversitet i gruppen på baggrund af de førnævnte forhold, som er udvalgt med viden om forhold i det danske plejefamiliesystem, viden fra VIVE's rapporter om hvilke forhold der har stor betydning for børn og unges forløb og oplevelser, samt viden fra andre undersøgelser såsom en undersøgelse af det norske børneombud i 2023.

Alle navne på børn, unge, plejeforældre, kommunale medarbejdere og lignende er ændret af hensyn til de deltagende børn og unges anonymitet. Citater kan være tilpasset af hensyn til læsevenlighed.⁵

Læsevejledning

Efter indledningen følger en sammenfatning af undersøgelsens hovedpointer samt perspektiveringer. Herefter følger den tematiske deskriptive analyse struktureret efter fire temaer: *Familie, Systemet, Betydningsfulde voksne og Relationer til andre børn*.

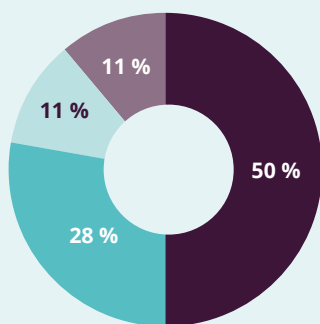
De fire temaer kom til udtryk på forskellige måder i de 17 interviews. Under hvert tema fremhæver vi hovedpointer på tværs af interviews. Tyngden i analysen ligger på temaerne *Familie* og *Systemet*. Hver hovedpointe afsluttes med en opsummering af, hvad der virker for børnene. Herefter fremhæves nogle af de gode råd, børnene og de unge har givet. Rådene er stilet til fire målgrupper hhv. plejeforældre, voksne i 'systemet', børn der skal anbringes i en plejefamilie samt andre børn, der møder børn, som bor i en plejefamilie.

Undervejs i den tematiske analyse perspektiveres børnene og de unges oplevelser til eksisterende viden. Disse perspektiveringer fremhæves i bokse.

Undersøgelsen afsluttes med et metodeafsnit 'Om undersøgelsen'.

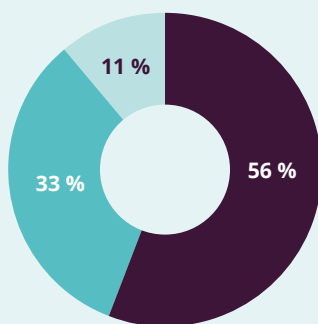
BØRNENE OG DE UNGE FORDELT PÅ PLEJEFAMILIETYPE

■ Almen plejefamilie ■ Forstærket plejefamilie ■ Specialiseret plejefamilie ■ Netværksplejefamilie

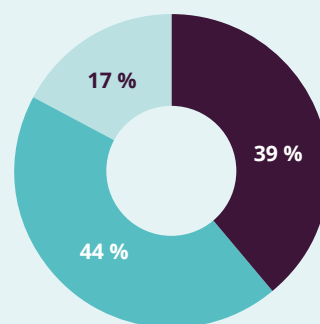
BØRNENE OG DE UNGES ANBRINGELSESTIDSPUNKT

■ 0-5 år ■ 6-11 år ■ 12-17 år

SKIFT I BØRNENE OG DE UNGES ANBRINGELSE

■ 0 skift ■ 1-2 skift ■ 3 eller flere skift

Børnerådet arbejder for at sikre børns rettigheder på baggrund af FN's Børnekonvention. Børnerådet er fortaler for børn, indsamler viden om børns forhold og sætter aktuelle spørgsmål om børns liv til debat.

Børnerådet rådgiver som statsligt råd regering, Folketing og andre myndigheder i spørgsmål om børns rettigheder.

Jeg følte jo, det er et job, og det har jeg altid gjort. Det er jo det der med, at man vil bare så gerne være en del af familien, men det har jeg bare ikke rigtig følt, jeg var, og det har været lidt svært.

Lukas, 23 år, tidligere anbragt

Sammenfatning

'Alle børn skal vokse op i et trygt hjem', lyder ambitionen i den politiske aftale Børnene Først. I denne undersøgelse, 'Inde fra plejefamilien', har børnene og de unge delt ud af deres særlige viden og erfaringer med livet i en plejefamilie. Det kan være med til at pege på vigtige opmærksomhedspunkter i forhold til anbringelser i familiepleje og understøtte ambitionen om et trygt hjem til alle børn.

I det følgende præsenteres hovedpointer samt perspektiver fra eksisterende viden og forskning på hvert af de fire temaer i analysen, hhv. *Familie*, *Betydningsfulde voksne*, *Systemet* samt *Relationer til andre børn*. De fire temaafsnit i undersøgelsen vidner om, at interviewene med børn og unge i plejefamilier lukker op for et rum præget af kompleksitet og variation. Der er dog også mange sammenfald i børnene og de unges perspektiver på livet som anbragt i en plejefamilie, hvilket hovedpointerne i de fire temaafsnit fremhæver.

Familie

Et gennemgående træk hos børnene og de unge er ønsket om og behovet for at blive mødt af nærværende, omsorgsfulde, kompetente og stabile voksne, der vil åbne deres hjem og byde et nyt familiemedlem velkommen. Ikke blot for en stund, men helhjertet og livsvarigt.

For mange af de børn og unge, der anbringes uden for hjemmet, er den velfungerende plejefamilie en anbringelsesform, der kan imødekomme mange af de grundlæggende behov og ønsker, de sætter ord på. Plejeforældrene kan få en helt afgørende plads og betydning for plejebarnet. De kan blive de voksne og den familie, der tager imod og tilbyder tryghed,

støtte, nærvær og stabilitet i et kærligt hjem. For mange af de børn og unge, vi har talt med, bliver plejefamilien noget, der nærmer sig den normalitet og de forhåbninger om et almindeligt børneliv, de længes efter.

Dette understreger de fire hovedpointer i temaafsnittet *Familie*. Det er vigtigt for børnene og de unge:

- At plejebarnet oplever at høre til som et nyt, afholdt og ligeværdigt familiemedlem i plejefamilien. Det kræver tid, rummelighed og stor imødekommenhed fra hele plejefamilien.
- At plejebarnet oplever tryghed i sit nye hjem præget af omsorg, nærvær, stabilitet og forudsigelighed.
- At plejeforældrene er velovervejede og rustede i forhold til opgaven, der både kalder på tid, rummelighed, en veludviklet relationskompetence samt pædagogisk-psykologisk viden og værktøjer.
- At plejebarnet får hjælp og støtte til at håndtere det vilkår at skulle balancere mellem en biologisk familie og en plejefamilie. Et vilkår der kan placere barnet i en loyalitetskonflikt, som det ikke skal stå alene med.

Perspektiver på familie

En kvantitativ undersøgelse fra 2019⁶ har ligeledes fundet, at anbragte børns følelsesmæssige trivsel og funktion påvirkes positivt af, at deres plejeforældre modtager supervision specifikt fra en psykolog eller psykiater. Dertil har undersøgelsen vist, at der ses en reduktion på 65 % af skift i anbringelsen, hvis plejeforældre får netværksstøtte. Netværksstøtte til plejeforældre kan altså skabe større stabilitet i anbringelsen for plejebarnet.

Det er forskningsmæssige fund, der understøtter børns oplevelse af vigtigheden af kompetente plejeforældre.

En undersøgelse fra 2012⁷ viser, at teenageanbragte plejebørn bekymrer sig om deres forældre og loyalitetskonflikter mellem deres plejeforældre og biologiske forældre. Det flugter med pointen i denne undersøgelse om, at plejebørn har brug for støtte til netop den relation. En pointe der også understøttes af det norske børneombud⁸ og en evaluering lavet af Københavns Kommune om forstærkede plejefamilier⁹. Derudover viser en undersøgelse lavet af Rambøll i 2018, at 86 % af alle anbragte 11-17-årige har kontakt med deres mor, mens kun 63 % har kontakt med deres far, hvilket kan være en indikation på, at plejebørn har behov for hjælp i relationen til biologiske forældre, særligt til relationen til biologisk far.

Betydningsfulde voksne

Temaafsnittet her viser, hvordan forskellige voksne er betydningsfulde i børnene og de unges anbringelses-historier. Det sker både gennem familiære relationer og i relationerne til voksne, der er på arbejde. Betydningsfulde voksne kan være med til at tage ansvaret fra børn og unge, når de følger dem over tid og hjælper i overgange, rummer deres udfordringer og ser deres værd. Mange af de børn og unge, der fortæller om særligt betydningsfulde voksne, peger på, hvor stor en rolle de har spillet eller spiller i deres anbringelse. Og for hvor de ser sig selv i dag og deres muligheder i fremtiden.

Hovedpointen i temaafsnittet *Betydningsfulde voksne* er, at børnene og de unge oplever:

- At forskellige voksne, både familiære og professionelle, kan få en særlig betydning for plejebarnet, når de følger barnet eller den unge over længere tid og på tværs af skift, hjælper og støtter i hverdagen samt rummer, anerkender og ser barnet eller den unge.

Perspektiver på betydningsfulde voksne

Det norske børneombud konkluderer ligeledes vigtigheden af, at anbragte børn og unge kan beholde vigtige voksne over tid, og at der bør sættes fokus på gode overgange, når anbragte børn oplever skift

i voksne¹⁰. Bikubefonden og SUS har dertil fundet, at 'kontinuerlige livliner' og tillidfulde relationer med mennesker, som anbragte/tidligere anbragte unge kan rådføre sig med og få både praktisk og følelsesmæssig hjælp af, er centrale for overgangen ind i voksenlivet og i egen bolig¹¹.

Systemet

I dette temaafsnit bliver det tydeligt, hvordan forhold omkring plejefamilien, for eksempel i form af sagsbehandling og plejebarnets kontakt med systemet, kan udfordre eller fremme ønsket om et trygt, normalt børneliv. *Systemet* skal her forstås som en samlebetegnelse for børnene og de unges møder med forskellige dele af den offentlige forvaltning. Børn og unge anbragt i plejefamilier har regelmæssig kontakt og samarbejde med systemet som en del af deres anbringelse. Den kontakt kan opleves utryg, underkendende, ligegyldig og efterlade børn og unge med en følelse af håbløshed, hvis den præges af brud, uforståelige voksensnakke og oplevelser af ikke at blive hørt eller set.

Men i kontakten til systemet ses også muligheder for at give børn og unge en oplevelse af stabilitet, forudsigelighed og tryghed, når kontakten præges af kontinuerlige relationer til voksne, der lytter, samt støttede og bløde overgange. Derudover har kontakten også potentiale til at efterlade børn og unge med øget motivation, selvværd og håb, når det lykkes at skabe børnevenlige møder, hvor børn og unge tales og lyttes til samt inddrages i beslutninger.

Systemet og voksne i systemet kan spille en vigtig rolle i, at anbragte børn og unge kan få oplevelsen af normalitet og tryghed, når voksne lykkes med at tage ansvar fra børn ved at skabe børnevenlige situationer og kontekster.

De tre hovedpointer i temaafsnittet 'Systemet' peger på, at det er positivt for børnene og de unge, når:

- De møder voksne, der informerer barnet/den unge på en aldersvarende måde. Voksne der inkluderer dem i møder ved at tale direkte til dem. Voksne der tager barnet/den unges meninger alvorligt og giver deres perspektiver passende vægt og indflydelse på beslutninger.

- De møder stabilitet og tryghed i systemet gennem støttede og bløde overgange, så barnet/den unge kan være tryk og vænne sig til det nye, for eksempel i overgangen ind i plejefamilien samt gennem kontinuitet og forudsigelighed i relationer til voksne.
- De ikke tager eller får for meget ansvar, men møder voksne, der er opmærksomme på barnet/den unge og hjælper ved at tage ansvar fra dem i svære og dilemmafyldte livssituationer, samt voksne, der støtter og hjælper barnet eller den unge på vej i voksenkontekster.

Perspektiver på systemet

Rambøl har i 2018¹² fundet, at kun 27 % af anbragte børn oplever at blive taget med på råd ved beslutningen om, hvor de skal bo. I 2023 peger VIVE på en øget oplevelse af at blive inddraget, hvor 56 % af de anbragte børn og unge oplever, at de bliver inddraget i de beslutninger, der bliver taget omkring deres sag. Undersøgelserne understøtter trods den positive udvikling billedet af, at mange af børnene og de unge forsat sidder tilbage med en oplevelse af ikke at blive inddraget tilstrækkeligt.

Tal fra VIVE¹³ understøtter ligeledes børnene og de unges oplevelse af mange skift i deres børne- og ungerådgiver. Undersøgelsen finder, at 40 % af anbragte børn og unge de seneste to år har haft tre eller flere myndighedsrådgivere. Vitus og Egelund¹⁴ har påvist en signifikant sammenhæng mellem, at en anbragt har den samme sagsbehandler under et anbringelsesforløb og en reduktion i risikoen for sammenbrud i anbringelsen. Frederiksen et al.¹⁵ viser i en undersøgelse fra 2012 vigtigheden af, at børn og unge har en oplevelse af at være særligt gode til noget, og at de bliver mødt med positive forventninger af sagsbehandlere. Nogle børn og unge i denne undersøgelse oplever, at skulle 'gøre sig dårlige' foran deres børne- og ungerådgiver, fordi deres plejeforældres økonomi er kædet sammen med deres trivsel og kunnen. Det kan indikere, at rammerne for plejeforældres økonomi kan være en barriere for, at plejebørn oplever, de kan vise deres udvikling, trivsel og kompetencer frem og opbygge selvtilid i mødet med deres børne- og ungerådgiver. En indikation som ydermere

understøttes af en rapport lavet i et samarbejde mellem KL og regeringen i 2019, som peger på, at dialogen om plejebarnet kan påvirkes negativt i forbindelse med genforhandling af plejeforældrenes honorering.¹⁶

Relationer til andre børn

Det fjerde og sidste temaafsnit giver os et lille indblik i plejebørnenes oplevelser og forhåbninger i deres møder med andre børn. Set fra børnene og de unges perspektiv har det afgørende betydning at have en oplevelse af at være ligesom deres jævnaldrende; at have så normale børneliv som muligt. De ønsker at opleve normalitet og at være en del af fællesskaber med jævnaldrende i skole og fritid, hvor de mærker samhørighed. For at det kan lykkes, peger de på vigtigheden af information om, hvad en plejefamilie er, som kan skabe forståelse blandt andre børn. Ligeledes efterspørger de omsorg i samspillet med andre børn og unge. De beskriver behovet for at blive taget godt imod og ikke blive stemplet, dømt eller drillet. Med det udtrykker børnene og de unge et ønske om at blive forstået og blive mødt i et grundlæggende behov for samhørighed. Det er et ønske og et behov, som plejeforældre og andre voksne, for eksempel lærere og pædagoger, får en vigtig understøttende rolle i forhold til.

Hovedpointen i temaafsnittet 'Relationer til andre børn' er, at det er centralt for børnene og de unge:

- At opleve samhørigheden med jævnaldrende og blive set som et helt almindeligt barn. Det kræver forståelse og omsorg fra deres jævnaldrende samt voksne – både plejeforældre, lærere, pædagoger med flere, der støtter op om barnets deltagelse i forskellige fællesskaber i skole og fritid.

Perspektiver på relationer til andre børn

En undersøgelse fra 2012¹⁷ viser, at mange plejebørn føler sig anderledes. Undersøgelsen viser også, at de plejebørn savner at have børn i samme situation at dele deres udfordringer og problemer med, for eksempel søskende. Rambøls undersøgelse fra 2018 viser, at 35 % af de anbragte børn og unge ses med deres søskende minimum hver 14. dag, ligesom 35 % har telefonisk eller anden form for kontakt med deres søskende ugentligt.

1. Familie

Jeg tror, det er en længsel
efter kernefamilien.

Lukas, 23 år, tidligere anbragt

At være en del af en familie og et hjem er noget helt basalt for børn. For mange er det i familien, at de grundlæggende behov for tryghed, stabilitet, omsorg og at høre til imødekommes. Ønsket om at være en del af en familie, som alle andre børn, optager alle de børn og unge i plejefamilier, vi har talt med. 20-årige Lau blev anbragt i en plejefamilie som helt lille og har haft en stabil opvækst hos den familie. Barndommen har dog været udfordret af en vanskelig relation til Laus biologiske mor. Han betragter sine plejeforældre som sine ekstra forældre. I vores dialog om hvad det betyder at være en del af en familie, siger han: "Bare at få lov at være normal altså".

Men er det overhovedet muligt at imødekomme barnets forestillinger og forhåbninger om familie, hjem og normalitet uden for den biologiske familie? Og hvad kræver det af plejeforældre og hele plejefamilien at tage imod et barn eller en ung, der har oplevet grundlæggende svigt eller tab i sin biologiske familie?

I afsnittet om familie fremhæver vi børnene og de unges perspektiver på disse spørgsmål. Vi dykker ned i fire hovedpointer, som står tydeligt frem i de indhentede interviews. Den første pointe handler om oplevelsen af at høre til som et familiemedlem i plejefamilien. Den anden pointe kredser om oplevelsen af tryghed og stabilitet i et nyt hjem. Den tredje pointe handler om relationen til plejeforældrene og plejeforældrenes kompetencer. Den fjerde pointe kaster lys over det vilkår at skulle balancere mellem en biologisk familie og en plejefamilie.

Et familiemedlem

I dette afsnit sætter vi fokus på oplevelsen af at

høre til som familiemedlem i en plejefamilie. Alle de interviewede børn og unge kredser om det at blive en del af en ny familie. Børnene og de unges betragtninger på familien – og det at være en del af familien – tegner et tydeligt billede af et dybt ønske om at høre til, blive holdt af, mærke stabilitet og forudsigelighed, både på den korte og den lange bane. Børnene og de unge sætter ord på den omfattende opgave, man som plejeforældre forpligter sig på, når man tager et plejebarn ind.

Emma har haft en turbulent opvækst med flere skift mellem plejefamilie, biologiske bedsteforældre og børne- og ungehjem. Da hun fik tilkendt efterværn, flyttede hun ind hos en plejefamilie, der fik stor betydning for hende. I dag bor hun selv, men vi møder hende i plejeforældrenes hus, hvor hun ofte kommer. Emma udtrykker her sin forståelse af plejebarnets plads i familien som værende mere eller mindre permanent og ikke begrænset til den periode, plejefamilien har plejebarnet boende:

Hvis man er plejefamilie, så skal man jo ligesom være klar på, at man ikke bare har barnet eller den unge midlertidigt, men det jo faktisk er et ekstra barn resten af livet. (Emma, 24 år, tidligere anbragt)

Rapport fra det norske børneombud viser, at børn og unge anbragt i plejefamilie, særligt de yngste, peger på vigtigheden af at 'blive anset og føle sig som et fuldgældigt medlem af plejefamilien'.

(Barneombuddet 2023)

Vigtigheden af at blive en del af en familie går igen hos de børn og unge, vi har interviewet, også hos Lukas på 23 år: "Jeg tror, det er en længsel efter kernefamilien."

I nedenstående sætter Emma ord på, at det i hendes øjne indebærer, at plejebarnet som udgangspunkt ligestilles med andre børn i familien.

Jamen, det skal jo bare være en familie, hvor der er plads og rummelighed til det enkelte barn, uanset om det er et biologisk barn, eller om det er et plejebarn. Når du kommer ind som plejebarn, så bliver du en del af en familie, og når du er del af en familie, så er der ikke forskel. Selvfølgelig er der forskel, men der er ikke den her kæmpe forskel på det ene og på det andet." (Emma, 24 år, tidligere anbragt)

Det er ikke alle børn, der oplever plejefamilien som en ny familie. 20-årige Lau beskriver en stor forskel, der kan være på plejebørns oplevelse af at blive anbragt i en plejefamilie. Hvor han oplever sig hjulpet, ja faktisk reddet, oplever kammerater, han kender i andre plejefamilier, sig tvunget ind i en plejefamilie. "De følte sig taget væk hjemmefra, og jeg følte mig reddet hjemmefra." Når han beskriver, hvad det er, der gør, at han har kunnet mærke, at han er en del af familien, siger han:

Hvis vi skal på ferie, så er alle sammen jo med. Den er jo ikke længere. Altså det er bare sådan. Det føles normalt. Vi får samme behandling som deres egne biologiske børn. (Lau, 20 år, anbragt)

Oplevelsen af rigtigt at blive en del af familien tillægger børnene og de unge således stor vægt. Mange af dem har som Emma og Lau haft oplevelsen af at blive et nyt og accepteret familiemedlem. En af de konkrete ting, som giver dem den oplevelse, er, når der ikke gøres forskel på dem og biologiske børn i familien.

Enkelte har haft en oplevelse af at være placeret i en familie, men alligevel ikke helt oplevet sig som et familiemedlem. Lukas har boet i en plejefamilie, fra han var seks år, til han flyttede hjemmefra. Han fortæller, at han har længtes efter kernefamilien, og at han aldrig har oplevet plejefamilien på den måde. Han beskriver en god opvækst i plejefamilien,

men at han altid har følt sig som et job og ikke et familiemedlem:

Jeg følte jo, det er et job, og det har jeg altid gjort. Det er jo det der med, at man vil bare så gerne være en del af familien, men det har jeg bare ikke rigtig følt, jeg var, og det har været lidt svært. (Lukas, 23 år, tidligere anbragt)

En enkelt af de unge har haft en oplevelse af at stå udenfor og føle sig alene og fremmedgjort i plejefamilien.

Jeg har lært at tilpasse mig. Jeg har lært at passe mig selv i et hus, hvor man skulle have haft hjælp. (Gustav, 22 år, tidligere anbragt)

Gustav blev anbragt som femårig og har boet i den samme plejefamilie hele sin opvækst. Han fortæller om mange år i en plejefamilie, hvor han har oplevet sig alene og ikke følt sig lukket ind i familien. Den nære tilknytning til plejeforældre, der favner, hjælper og holder af, husker han ikke. Tværtimod oplevede han sig ikke hjulpet, men ladet alene.

Gustavs fortælling står i skærende kontrast til langt de fleste af de andre fortællinger, vi har hørt, hvor barnet eller den unge oplever sig som et nyt medlem af familien. Som for eksempel Liv, der først blev anbragt i en akutplejefamilie, men derefter i sin nuværende plejefamilie, hvor hun har boet, siden hun var halvandet år. Liv sætter i interviewuddraget nedenfor ord på, hvor betydningsfuldt det er for hende at være lukket ind i en familie og holdt af, af sine plejeforældre:

Det har været virkelig dejligt, fordi så ved jeg, så betyder jeg faktisk noget for dem. Det er dejligt – virkelig. At de tænker faktisk på mig, og at jeg ikke er ligegyldig. Altså det er dejligt, for så tænker jeg, okay – de holder faktisk af mig. Så føler man sig tryk, og man føler sig forstået, og man føler faktisk, at man betyder noget inderst inde. (Liv, 18 år, anbragt)

For børnene og de unge anbragt i en plejefamilie er det således afgørende at blive mødt af en plejefamilie, der lukker plejebarnet ind i familien som et nyt, vigtigt familiemedlem på linje med familiens andre medlemmer. Det kan få en helt afgørende

betydning for plejebarnets oplevelse af at høre til i familien, og det kan skabe en tryk base i barnets hverdag.

Det virker for børnene og de unge:

- Når de får oplevelsen af at høre til i familien.
- Når der ikke gøres forskel på biologiske børn og plejebarnet.
- Når plejebarnet er med på ferier ligesom de øvrige familiemedlemmer.
- Når barnet ikke oplever sig som et job.

Et nyt hjem

Dette afsnit handler om vigtigheden af at opleve trykhed og stabilitet i det nye hjem. I interviewene med børn og unge har vi været nysgerrige på, hvordan de har oplevet mødet med plejefamilien og hverdagen med plejeforældrene. Ordet trykhed går igen i mange af børnene og de unges fortællinger.

Oplevelsen af trykhed beskriver flere i meget konkrete oplevelser. For eksempel hører vi flere unge fortælle om oplevelser med at sove tungt og uforstyrret. En af dem er Ida. Hun er 16 år og bor hos den plejefamilie, der tog imod hende som tre-fireårig. Hun fortæller her om skiftet fra sin første plejefamilie, hvor hun og hendes søster blev meget dårligt behandlet og var udsat for voldsom adfærd fra plejefaren, til sin anden og nuværende plejefamilie:

Jeg var nervøs. Jeg var bange for, om jeg faktisk skulle ende et dårligt sted igen, fordi jeg kom fra et dårligt sted. Men sådan en af de første nætter, der sov vi hele natten. Uden mareridt og uden noget. Der var sådan en trykhed. En trykhed mig og min søster aldrig har haft før. Ikke hos vores rigtige [forældre] og ikke hos vores gamle [plejeforældre], men en vi fandt her. (Ida, 16 år, anbragt)

For Ida er oplevelsen af trykhed nært forbundet med den levede erfaring af at sove tungt uden mareridt og

med voksne, der kigger til hende og passer på hende. Den oplevede trykhed understøtter en ny fortælling for Ida om en hverdag i en ny plejefamilie præget af trykhed og stabilitet.

Sine er 21 år og bor nu sammen med sin kæreste og skal i gang med studier. For Sine har barndommen været præget af svigt og ustabilitet i et hjem med alkoholiserede forældre, der ofte overlod hjemmet til Sine og hendes ældre søskende. Veninders hjem blev ofte tilflugtsstedet, indtil Sine i 8. klasse efter eget ønske flyttede ind hos en plejefamilie. Da vi spørger, hvad det er, plejeforældrene gør, fremhæver Sine forudsigelighed i en række konkrete hverdagsrutiner, som er med til at skabe trykhed, stabilitet og nærvær.

Jeg vidste, at de var hjemme. Jeg vidste, at der var aftensmad. Jeg vidste, at der var varme i huset, det var der aldrig hjemme ved os – pissekoldt. Altid. Jeg vidste, at jeg havde en seng, og jeg vidste, jeg kunne regne med dem. Hvis de sagde, vi spiser klokken 17, så spiste vi klokken 17, og hvis de sagde, at vi skal have flæskesteg, så skal vi have flæskesteg. Jeg vidste, at det, de sagde, det mener de. Ikke at jeg skal tænke 'ja, det er fint'. At vide, jeg kan blive hentet efter fodbold. Og så kommer de efter fodbold. Sådan almindelige ting. (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

I kontrast til oplevelser af trykhed, stabilitet og forudsigelighed står Gustavs fortælling.

Gustav på 22 år beskriver tværtimod en opvækst i plejefamiliens hjem, som han ikke oplevede som et tryk hjem:

Hos plejefamilieanbragte børn og unge er andelen af børn og unge, der føler sig meget hjemme 83 %, 14 % føler sig nogenlunde hjemme og 3 % føler sig lidt eller ikke hjemme. Til sammenligning er tallene for institutionsanbragte, at 31 % føler sig meget hjemme, 31 % føler sig nogenlunde hjemme, 38 % føler sig lidt eller ikke hjemme.

(VIVE 2023)

"Jeg har følt mig alene. Jeg har følt mig i et fængsel"
For Gustav har følelser af ensomhed, utryghed og mistrofuld adfærd.

For børnene og de unge i undersøgelsen er det essentielt at arbejde i retning af, at alle plejebørn oplever sig trygge i deres nye hjem. Tryghed, stabilitet og forudsigelighed er afgørende vigtigt for, at børnene og de unge trives i deres nye hjem. Oplevelser med at sove tungt, fordi man oplever sig tryk, er med til at skabe en ny fortælling ind i den brudte fortælling, børnene bærer med sig. På samme vis giver oplevelser med at blive en del af en families daglige rutiner nye erfaringer af forudsigelighed og stabilitet hos plejebarnet. Det er erfaringer, som er afgørende for langsomt at etablere ny tillid til sin omverden.

Hos de plejefamilieanbragte børn og unge er andelen af børn og unge der føler sig trygge 91 %, 9 % delvist trygge og 1 % oplever ikke tryghed. Til sammenligning er tallene for institutionsanbragte 48 % føler sig trygge, 35 % delvist trygge, 17 % oplever ikke tryghed.

(VIVE 2023)

Det virker for børnene og de unge:

- Når barnet oplever tryghed gennem stabile, omsorgsfulde, nærværende plejeforældre.
- Når der er tid og rum til at falde til i familien.
- Når barnet oplever at blive en del af hverdagsrutiner, der giver en oplevelse af stabilitet og forudsigelighed for eksempel omkring aftensmad, fritid og familie tv-tid.
- Når barnet oplever, at aftaler overholdes for eksempel at de bliver hentet efter fritidsaktivitet.

Plejeforældre

I dette afsnit får vi indblik i nogle af børnene og de unges tanker om, hvad der særligt betyder noget for dem i relationen til plejeforældrene, og dernæst hvad, de oplever, er vigtigt, at plejeforældre kan, altså et fokus på kompetencer. Adskillige gange og på forskellige måder hører vi børnene og de unge italesætte det at være holdt af og rummet af plejeforældrene som afgørende vigtigt for relationen. Ida fortæller, at det er vigtigt for hende, at hendes plejeforældre kan rumme hendes udfordringer, der nogle gange kommer til udtryk i hendes adfærd:

Det er ikke, fordi de gør noget specifikt, men bare det, jeg ved, at de er der for mig lige meget hvad. Lige meget hvor et kæmpestort røvhul jeg kan være. Jeg ved, de er der for mig, og det er ligesom det vigtigste. (Ida, 16 år, anbragt)

Thomas på 10 år har boet hos sine plejeforældre, siden han var spæd. Da han skal give gode råd til andre plejeforældre tager han blyanten i hånden og skriver med store børne-bogstaver:

BRUG DEN BEDSTE SUPERKRAFT KÆRLIGHED. (Thomas, 10 år, anbragt)

Relationen mellem plejeforældre og plejebarn skal ifølge Thomas være præget af kærlighed.

Sofie har, siden hun var lille, boet i en plejefamilie, men flyttede for et halvt år siden ind i sin anden plejefamilie. Hun uddyber her med udgangspunkt i sine erfaringer fra to forskellige plejefamilier, hvordan hun synes, plejeforældre skal være:

Man er sammen, og de viser omsorg. Og de lytter. Og viser kærlighed. Og taler ikke over dem [børnene], fordi det afbryder en. De skal vise, at det er her, man kan bo og føle sig tryk, og man er beskyttet i det her hjem. Som alle rådgivere siger; man skal føle sig tryk og beskyttet i sit eget hjem. (Sofie, 14 år, anbragt)

At plejeforældrene kan få stor betydning, når de imødekommer barnet på denne måde, fortæller interviewuddraget med Nina noget om. Nina oplevede som 14-årig at blive anbragt i en plejefamilie. Hun fortæller om, hvordan relationen til

den nye plejemor får stor betydning. Nina har en barndom med vold og svigt bag sig. Hun har haft ophold på et børne- og ungehjem præget af utryghed og perioder hos sin biologiske familie, der resulterede i dyb mistro.

Nina: Da jeg flyttede ind, var jeg virkelig overbevist om, at de ikke kunne hjælpe mig, de var bare én til. Altså nogle mennesker fra kommunen, flere af dem. Jeg var nærmest vred. Jeg var vred på, at de troede, de kunne komme her, nogen jeg aldrig har mødt, og tro de bare kan ændre noget, som jeg har prøvet at arbejde på i så lang tid. De kender mig ikke, og hvem tror de, at de er? Og jeg skal godt nok ikke bo her. Jeg vil bare gerne blive ved med at have det, som jeg havde det, i stedet for at skulle ændre det hele (... ..) Men nu efter noget tid, så kan jeg ikke se mig selv andre steder end her – og mig og Trine (plejemor) vi fik hurtigt et megatæt bånd.

Interviewer: *Hvad tror du, der gjorde, I fik et tæt bånd?*

Nina: Jeg er bare så sikker ved hende, og hun er sikker ved mig. Hun er bare. Hun kan se sig selv i mig, og jeg kan se mig selv i hende. Og hun har vist mig, hvordan tingene skal være, og hvordan de ikke burde være, og hvad folk kan sige til mig, som er okay, og hvad der ikke er okay. Hun har ligesom fået mig sådan ind i den virkelige verden igen. (Nina, 15 år, anbragt)

For Nina blev relationen til en forstående, nærværende og relationskompetent plejemor altså et vendepunkt i livet, der har skabt nyt livsmod og åbnet for nye veje. Når vi spørger ind til konkrete relationsskabende situationer, hvor børnene eller de unge har det godt sammen med deres plejeforældre, nævner mange hverdagssituationer i familien, hvor tryghed og nærværet med hinanden er betydningsfuldt. Som beskrevet i afsnittet *Et nyt hjem* oplever mange netop gennem det daglige nærvær og de hverdagslige rutiner en vigtig omsorg, stabilitet, forudsigelighed og tryghed.

Søskendeparret Karl og Kaia, der blev anbragt som tre- og otteårig hos den plejefamilie, de stadig bor hos, fortæller her om situationer, de sætter pris på, sammen med deres plejeforældre. Det er situationer, der er med til at bygge gode relationer, samt give

Kaia og Karl en oplevelse af støtte, nærvær og hjælp fra plejeforældrene:

Karl: Når vi allesammen sidder og spiser en dag eller snakker.

Kaia: Hvis nu mine plejeforældre og mig, vi har set nogle – så'r'n, da der var badhotellet, og nu hvor der har kørt Sommerdal, så har vi siddet sammen og set det og så'r'n. Vi har også siddet og spillet et spil og sådan noget.

Karl: Også da mig og min plejefar vi sad og så Le Mans sammen.

Kaia: Så det der med at have nogle oplevelser.

Kaia: Og at de er hjælpsomme og omsorgsfulde. Og gode til at støtte en. For eksempel nu hvor jeg er i gang med uddannelse, så er de gode til at sige, jeg kan godt klare det og sådan noget, og især når jeg går på skole, fordi det, synes jeg, er megakedeligt. Så der er de gode til at sige, at jeg nok skal klare det, selvom det kan være hårdt. (Karl, 15 år og Kaia, 20 år, anbragte)

Mange af børnene og de unge fremhæver ligesom Karl og Kaia betydningen af tid sammen med plejeforældrene i hverdagen. Særlig tid med hinanden uden andre søskende eller plejesøskende bliver også nævnt af flere. For nogle er det noget, de allerede oplever, mens det for andre er en længsel, de har. Det fortæller Liv om her, at hun kan savne i relationen til sine plejeforældre:

Det kunne godt være lidt det her med alene ture, det synes jeg. Det kunne der godt være lidt mere af. Hvor det er, man kommer ud og oplever et eller andet sammen, uden at de andre de er med, for også at sige jamen, det er faktisk hyggeligt, at de faktisk gerne vil tage tid sammen med mig og ikke de andre. Så der er ikke andre, de skal tage sig af og alt det der. Det kunne være virkelig dejligt, at der var lidt mere af det. Så det savner jeg. (Liv, 18 år, anbragt)

En tillidsfuld relation til plejeforældrene er altså essentiel for børnene og de unge. Det stiller store krav til plejeforældrene, der både skal have rigeligt af superkraften kærlighed og en veludviklet relationskompetence.

Det er tydeligt, at plejeforældrene har brug for særlige kompetencer for at kunne løfte opgaven med at hjælpe plejebarnet bedst muligt i en svær og dilemmafyldt livssituation. Nogle oplever, at plejeforældrene møder dem kompetent, andre det helt modsatte. I det følgende hører vi om tre vidt forskellige oplevelser i plejefamilier, hvilket er med til at vise, hvor afgørende det er, at plejeforældrene er rustet til den opgave, de står med. Gustav fortæller her, hvordan han oplevede at blive mødt med sanktioner og straf i stedet for at blive hjulpet på vej, når han havde brug for hjælp:

Selvfølgelig kan man være rigtig træls, og det vil jeg give ret i, jeg var ikke særlig sød, men når man bliver sat op på et værelse, du er pissesulten, du har ikke opført dig ordentligt, du har fået stuearrest. At lære konsekvens sådan – det er bare sur røv. (Gustav, 22 år, tidligere anbragt)

Sidsel, der blev anbragt i en plejefamilie som teenager efter en meget turbulent barndom med svigt og ensomhed, fortæller her, hvordan hun i modsætning til Gustav oplevede sig mødt af en ressourcestærk og dygtig plejemor. Det har haft afgørende betydning for Sidsels trivsel og udvikling.

Jeg har jo været møghamrende heldig at have haft sådan en ressourcestærk plejefamilie, som har hjulpet mig igennem, så jeg kunne få en HF og kunne være ressourcestærk nok til at kunne tage alene på højskole fra at gå fra at være hjemme i to år og ikke se nogle mennesker og nærmest ikke spise. Altså jeg er jo bare, jeg synes selv, at jeg er et ret godt eksempel på det, fordi jeg bare har så dygtig en plejemor. Hun underviser også andre plejefamilier i kompetencer. (Sidsel, 20 år, anbragt)

Hos Sofie får vi igen et indblik i forskellene mellem to plejefamilier. Hendes erfaringer gør hende i stand til på en meget konkret måde at holde dårlige erfaringer op imod gode erfaringer i beskrivelsen af sine plejeforældres måder at gå til opgaven på. Vigtigheden af plejeforældrenes evne til at møde barnet med forståelse samt kompetencer til at hjælpe barnet, der ofte har negative levede erfaringer med i sin rygsæk, træder tydeligt frem.

Sofie starter med at sige, at hun oplevede, at hendes første plejefamilie var okay, da hun var yngre, men efterhånden fik hun oplevelsen af, at 'de ikke helt gad':

Interviewer: Blev det anderledes, da du skiftede over til din nye plejefamilie?

Sofie: MEGET anderledes

Interviewer: Kan du prøve at fortælle om, hvad det var, der var anderledes?

Sofie: Man fik meget hjælp, og de så ting, som mine gamle plejeforældre ikke så – det hele, som om man bliver set, og man føler mere sådan, at man har en familie i stedet for ikke en rigtig familie.

Interviewer: Hvad gør de her, der gør, at du føler, at du har en familie?

Sofie: De spørger, hvordan du har det. Hvordan er dagen gået. Hvis jeg er træt eller et eller andet. Man kan nogle gange fortælle sandheden til dem. De siger, 'du behøver ikke sige det nu. Du kan vente, indtil du føler dig behagelig til at fortælle om tingene'

Interviewer: Hvordan oplevede du det i den gamle plejefamilie?

Sofie: Man kunne ikke helt sådan fortælle noget. De ville blive sure, kalde mig en løgner eller noget. Som om jeg var problemet, kan man sige. Men det var mine plejeforældre, der var. (Sofie, 14 år, anbragt)

For børnene er det vigtigt at blive mødt og rummet af lyttende og anerkendende plejeforældre, der kan hjælpe barnet på vej, også når der opstår vanskelige situationer og reaktioner hos barnet. Det kræver pædagogiske og psykologiske kompetencer hos plejeforældrene at kunne hjælpe barnet på vej i stedet for i afmagt at ty til sanktioner. Alma, der i dag bor i egen lejlighed og er under uddannelse, beskriver i interviewuddraget nedenfor, hvordan hun har oplevet betydningen af uddannelse til plejeforældre. Hun kan se en forskel i, hvordan de dengang kunne hjælpe hende, og hvordan de i dag støtter nytilkomne plejebørn:

Alma: De har også taget uddannelserne for at blive plejeforældre og sådan noget for at blive klogere på det, og taget kurser i unge og teenagere. Altså fordi de gerne vil blive klogere på det. Og de gerne vil gøre det bedre.

Interviewer: Du kan mærke, at de har gjort sig umage, kan jeg høre?

Alma: Det kan jeg, og de vil også gerne. Altså, de spørger mig rigtig meget til råds. Hvordan ville du have det i denne her situation? For at sætte sig ind i, hvad tænker hun? [det nye plejebarn]. I stedet for bare at blive sur og frustreret og tænke, gå op på dit værelse. (Alma, 24 år, tidligere anbragt)

Plejeforældrene skal ifølge børnene altså både vise omsorg, være nærværende, lytte, have tid, være forstående samt have kompetencerne til at kunne hjælpe barnet, der ofte har forskellige problematikker med i rygsækken. Tilsammen kan det få stor betydning for plejebarnets trivsel og udvikling.

VIVE konkluderer i en effektmåling, at psykolog-baseret supervision til plejeforældre har positiv effekt på plejebørns følelsesmæssige trivsel og funktionsniveau. Gennemsnitligt ses et fald på 12 % i antallet af følelsesmæssige symptomer hos plejebarnet.

(VIVE 2019)

Det virker for børnene og de unge:

- Når der over tid etableres en tryk og tillidsfuld relation mellem barnet og plejeforældrene.
- Når plejeforældrene støtter barnet/den unge og lægger vægt på dialog.
- Når plejebarnet får tid og oplevelser sammen med plejeforældrene, også 'alene-tid'.
- Når plejeforældrene forklarer og hjælper barnet/den unge til at forstå sin historie.
- Når plejeforældrene har kompetencerne til at hjælpe barnet med de udfordringer, der opstår. De har brug for pædagogiske og psykologiske værktøjer.

Mellem plejefamilie og biologisk familie

I dette sidste afsnit beskriver vi børnene og de unges perspektiver på det vilkår at have to familier; en biologisk familie og en plejefamilie. I samtalerne med børnene og de unge viser deres dilemmafyldte livssituation sit ansigt, når samtalen falder på relationen til den biologiske familie. Ord som samvær, medbestemmelse, fravalg, tvivl, skyld, retssag og frygt dukker op. Det er forskelligt fra barn til barn, hvordan relationen til den biologiske familie former sig efter deres anbringelse i en plejefamilie. Ida udtrykker, at situationen er dilemmafyldt og kan opleves som en loyalitetskonflikt:

Men man er jo stadig lidt det der barn, der håber på ens rigtige forældre, men man ved også godt, man faktisk ikke rigtig får dem, som man vil have det. Så nu bliver jeg 16, og jeg tror stadig ikke, det er gået op for mig, at Peter og Anna faktisk kommer til at blive mine rigtige forældre på et eller andet tidspunkt, fordi jeg stadig sådan håber min rigtige mor ...

Men min mor har travlt med alle mine andre søskende, der heller ikke har det godt, hvor man stadig føler sig på en måde magtesløs. Fordi du har både plejeforældre, du skal bekymre dig om, fordi du gerne vil være her, men du kan også se, dine rigtige forældre er i knibe og dine andre søskende. (Ida, 16 år, anbragt)

Mange italesætter vigtigheden af at få lov at være medbestemmende i forhold til samværet med deres biologiske forældre, både hvordan samværet skal foregå, og om der overhovedet skal være samvær. Thomas på 10 år fortæller om, hvordan han synes, det er hårdt at skulle køre langt til sine biologiske forældre for at have samvær. Derfor har de lavet en aftale om, at samværet hver anden gang finder sted der, hvor Thomas helst vil mødes med sine biologiske forældre, nemlig i byen hvor han bor hos sin plejefamilie, og hvor han, som han selv siger, "kender alle stederne". Et af Thomas' gode råd til voksne er:

Man skal huske at spørge barnet, hvordan og hvor det gerne vil mødes med forældrene. (Thomas, 10 år, anbragt)

Muligheden for fleksibilitet i forhold til samværet med de biologiske forældre er der flere børn og unge,

der fremhæver som vigtigt. Sofie på 14 år har boet i to forskellige plejefamilier. I den første plejefamilie oplevede hun, at plejeforældrene var meget styrende i forhold til samværet med den biologiske familie, og hun oplevede sit eget råderum meget indskrænket, også i relationen til sin storesøster, som hun savnede samvær med. I mødet med den nye plejefamilie står kontrasterne tydeligt frem for Sofie, og hun udtrykker her, at hun synes, det virker, når plejeforældrene bakker positivt op om samværet, er fleksible og giver hende større medbestemmelse.

Interviewer: Hvordan hjælper plejefamilien med at holde kontakten til din familie?

Sofie: De fortæller mig bare, at jeg må hygge mig med dem, at jeg må aftale ting med dem selv.

Interviewer: Og hvad synes du om det? Det der med, at du selv må aftale ting med dem?

Sofie: Det er ret anderledes, end det jeg plejer, men det er bedre end før.

Interviewer: Hvordan var det før?

Sofie: Det var mest min gamle plejemor, der sådan nogle gange løj eller sagde, at de ikke kunne være sammen med mig. Og vi fik ikke særlig meget tid til at være sammen.

Interviewer: Og nu?

Sofie: Så er det lige meget, hvor lang tid det tager. Bare jeg hygger mig.

Interviewer: Hvad betyder det for dig?

Sofie: Det er meget mere dejligt. Fordi så kan man være sammen med sin familie meget mere og lære dem at kende.

Om relationen til sin biologiske søster fortæller Sofie:

Vi fik ikke sådan lov til så mange ting. Vi fik ikke lov til at sove inde på det samme værelse. Nu har vi fået sår' agtig tilladelse til selv at bestemme, hvornår vi gider sove sammen (...)

Interviewer: Hvis nu du skal sige, hvordan du helst ville have haft det, hvordan skulle det så ha' været?

Sofie: At vi kunne sove sammen, fordi det skaber minder. Når man er sammen med sin storesøster, og man hygger sig sådan. Søskendebånd. (Sofie, 14 år, anbragt)

Mange børn og unge peger altså på, at deres plejeforældres evne til at forstå, rumme og balancere den fortid og de relationer, de bærer med sig, bliver afgørende for dem. Ligeledes peger de på behovet for, at plejeforældrene understøtter en god relation til deres biologiske forældre, hvor der tages hensyn til plejebarnets ønsker og behov.

I en undersøgelse fra 2012 svarede 40 % af de adspurgte 11-17-årige, at de var enige eller meget enige i, at deres mor og plejeforældre har et godt forhold. Kun 26 % svarede enig eller meget enig i, at deres far og plejeforældre har et godt forhold.

(Frederiksen et al. 2012)

Det virker for børnene og de unge:

- Når plejeforældrene har et godt samarbejde med de biologiske forældre, for eksempel når barnet støttes i at lave aftaler og oplever god stemning imellem begge forældrepar.
- Når barnet eller den unges ønsker til samvær/ikke samvær bliver hørt.
- Når samværet kan aftales fleksibelt og med udgangspunkt i barnets/den unges behov.

Opsamling

Børn og unge, der anbringes i en plejefamilie, giver udtryk for, hvor vigtigt det er for dem at opleve at blive lukket ind i plejefamilien som et nyt familiemedlem. Oplevelsen af at høre til og være

holdt af i plejefamilien er helt afgørende i børnene og de unges anbringelsesfortællinger. Det kræver tid, rummelighed og stor imødekommenhed af hele plejefamilien, hvis et nyt familiemedlem skal blive en del af familien.

For at skabe oplevelsen af at høre hjemme i plejefamilien er plejebarnets oplevelse af tryghed i det nye hjem helt afgørende. Det er tydeligt i børnene og de unges perspektiver, hvordan omsorg, nærvær, stabilitet og forudsigelighed kan være med til at skabe oplevelsen af tryghed, der er så afgørende for barnets trivsel og udvikling. Det stiller krav til relationen mellem plejeforældre og plejebarn og fordrer både tid og kompetencer hos plejeforældrene.

For plejeforældrene ligger der også en stor opgave i at hjælpe barnet eller den unge med at skabe overblik og forståelse i en fragmenteret livsfortælling, hvor det er et vilkår at skulle balancere mellem en biologisk familie og en plejefamilie. Det er et vilkår, der kan placere barnet i en loyalitetskonflikt, som det ikke skal stå alene med.

Det står klart, at plejeforældrene står med en stor opgave, der både kalder på kærlige hjerter, en veludviklet relationskompetence, samt pædagogisk-psykologisk viden og værktøjer, hvis plejefamilien skal danne rammerne om en tryk opvækst for plejebarnet.

Men man er jo stadig lidt det der barn, der håber på ens rigtige forældre, men man ved også godt, man faktisk ikke rigtig får dem, som man vil have det.

Ida, 16 år, anbragt

Gode råd fra børn og unge til plejeforældre

Vær sammen med plejebarnet. Vis omsorg og vis kærlighed. Lyt til barnet og ikke tal over og afbryd.

Sofie, 14 år, anbragt

Vær sammen med jeres børn. Brug den bedste superkraft – kærlighed.

Thomas, 10 år, anbragt

Det er vigtigt at tage på ture og udflugter, så man mærker, at man er noget værd, fordi de har lyst til at være sammen med en.

Liv, 18 år, anbragt

Lad være med at sige, at du ved, hvordan jeg har det.

Alma, 24 år, tidligere anbragt

Det er vigtigt at få børnene til at føle sig hjemme. Hvis de siger mor og far, er det ikke en skidt ting.

Lau 20 år, anbragt

Overvej grundigt, om I kan rumme rygsækken, barnet har med.

Gustav, 22 år, tidligere anbragt

Tag det stille og roligt. Der er meget nyt at vænne sig til.

Aya, 14 år, anbragt

Plejeforældre skal vide noget om barnets historie, og hvad barnet har brug for. De skal kende til det enkelte barns behov.

Liv, 18 år, anbragt

Vær der for dit plejebarn ved bare at være der. Ikke forsøg at løse deres kampe.

Ida, 16 år, anbragt

Tal med barnet om det svære og giv informationer. I behøver ikke skåne for information. Det er bedre at blive forberedt.

Marie, 18 år, anbragt

Tal med børnene om deres handlinger og mulige konsekvenser af det i stedet for at straffe.

Lukas, 23 år, tidligere anbragt

Åbenhed over for bio-familiens traditioner, så man får de gode ting med videre.

Sidsel, 20 år, anbragt

2. Betydningsfulde voksne

Når jeg fortæller om hende til andre unge, har de det sådan, 'jeg kunne ønske, jeg også havde en Kirstine'. Hun altså... hun kan alt.

Nina, 15 år, anbragt

Børn og unge anbragt i plejefamilier har alle oplevet et brud i relationen til deres forældre, når de anbringes. 48 % af anbragte børn og unge har været anbragt to eller flere steder, fordi de flyttes på institution, ind i en anden plejefamilie eller fordi de hjemgives til deres biologiske forældre¹⁸. For børn, der ikke anbringes i en plejefamilie eller på en institution, vil deres biologiske forældre være de gennemgående voksne i deres liv, men situationen er en anden for børn, der anbringes. Derfor giver det god mening, at næsten alle de interviewede børn og unge fremhæver en eller flere voksne, som har haft en helt særlig betydning for dem, deres liv og deres anbringelse.

I dette afsnit om betydningsfulde voksne er hovedpointen, at kontinuerlige vigtige voksne i børnene og de unges liv opfylder grundlæggende behov for tryghed, støtte og for at føle sig set og ikke mindst at føle sig elskelig. Den første del af afsnittet omhandler, hvem de vigtige voksne er i børnene og de unges familie og netværk, samt hvordan de får en betydningsfuld rolle. I anden del præsenteres de voksne, som er blevet vigtige for børn og unge i kraft af deres arbejde, og hvordan de er betydningsfulde.

Vigtige voksne der støtter på tværs

Langt de fleste af de børn og unge, vi har talt med, oplever heldigvis, at deres nye plejeforældre bliver betydningsfulde voksne i deres liv. Voksne der har en stabiliserende og tryghedsskabende betydning for de anbragte børn. Et af dem er Mads. Han har oplevet skift i sin anbringelse, men er tæt knyttet til den plejefamilie, han har boet i det meste af sit liv. Han er flyttet hjemmefra, men ringer stadig ugentligt hjem til sin tidligere plejemor:

Det er, fordi vi begynder at kigge på hus. Der er en masse ting, jeg ikke ved noget om. Så ringer jeg til hende for at spørge om, hvad hun mener her. (Mads, 23 år, tidligere anbragt)

I afsnittet *Familie* beskriver vi plejeforældres roller og betydning for de børn og unge, vi har talt med, yderligere. Ud over plejeforældre peger mange af børnene og de unge på andre vigtige voksne i deres liv. For nogle børn og unge er det pleje-forældres voksne biologiske børn, plejeforældres forældre og ældre plejesøskende, der spiller en helt særlig rolle som betydningsfulde voksne for dem. Sådan har Lau det for eksempel med sine plejeforældres biologiske datter:

For mig personligt, så var det altså – det var [pleje]mor og [pleje]far jeg snakkede med. Der var ikke andre ud over det, og så mine plejeforældres biologiske datter. Det er sådan min psykolog eller hvad man skal kalde det (...) også i dag. Hvis der er noget, jeg har problemer med, ikke forstår, som er omkring det med at vokse op, så plejer vi – Så skal vi ud at spise eller bare lige sådan – ud og kalde alle folk for nogle dumme idioter og så videre. (Lau, 20 år, anbragt)

Lau fortæller, hvordan den biologiske datter har haft en særlig betydning for ham gennem hans barndom og stadig har det i dag – især når det gælder hans opvækst i plejefamilien. De vigtige voksne, som er knyttet til plejefamilien, giver særligt børn og unge en oplevelse af en tryk relation til en voksen og emotionel støtte. De børn og unge, som har oplevet skift i deres anbringelse, fortæller også om, hvor hjerteskrærende bruddet med betydningsfulde plejeforældre har været. For eksempel Emma der

oplevede, at kommunen besluttede, at hun skulle flyttes på institution:

Jeg kan huske den dag, jeg får at vide, at de har besluttet, at jeg skal flytte, og der ligger jeg inde på sofaen med min plejemor. Der lå jeg på maven af hende, og jeg græd bare. Hun har fortalt mig, at jeg var utrøstelig. (Emma, 24 år, tidligere anbragt)

Emma er en ung voksen i dag, og bruddet med hendes første plejefamilie er stadig en stor sorg for hende. Plejeforældrene er vigtige voksne, som hun har forsøgt at holde fast i, selv efter hun blev anbragt på en institution. Flere børn og unge fortæller også om betydningsfulde voksne, som har spillet en særlig vigtig rolle i forhold til at hjælpe dem op til anbringelsen og støtte dem i de praktiske forhold og i det administrative arbejde omkring anbringelsen.

Jeg bor hjemme hos Amanda [veninde] i to måneder cirka, og hendes forældre får kontakten Nanna og Lars [plejeforældre] og spørger 'Vil I have Sine boende', og de siger ja, og så kommer Amandas forældre en dag. Jeg ved ikke, hvilken dag det lige var, og siger 'Du skal herover og bo'. (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

Sine fortæller i citatet, at hendes venindes forældre griber hendes råb om hjælp og derefter 'ordner' alt omkring hendes anbringelse sammen med de nye plejeforældre, uden at hun involveres i alt det administrative og praktiske. Hun kan nu år senere se, hvor stort et arbejde de må have gjort for at få det til at lykkes, og hvor skånet hun oplevede sig i den situation. Flere børn og unge peger på, hvor stor en byrde der løftes fra dem, når de vigtige voksne påtager sig ansvar i svære situationer op til anbringelsen, i overgangen ind i plejefamilien og omkring samvær med biologiske forældre.

Betydningsfulde voksne er også med til at give barnet tro på sig selv og sit eget værd, fordi de viser barnet, at det er værd at elske og får barnet til at føle tilhør. Det ser vi blandt andet hos Sidsel, der oplever, at hun hører til i sin familie på lige fod med de biologiske børn i familien, når hendes 'plejebesteforældre' kysser hende ligeså meget, som de kysser deres biologiske børnebørn.

De er virkelig søde, og jeg får lige så mange kys, som de der drenge gør og sådan. (Sidsel, 20 år, anbragt)

Det er ikke kun voksne, barnet har en familiær tilknytning til, som kan være særligt betydningsfulde. Børn og unge fortæller om forskellige voksne, de har mødt i institutionel sammenhæng, for eksempel lærere, rådgivere og kontaktpersoner, og den særlige betydning, de har haft for dem. Et af de børn er Nina:

Når jeg fortæller om hende til andre unge, har de det sådan, 'jeg kunne ønske, jeg også havde en Kirstine'. Hun altså... hun kan alt. Altså, vi kører ture, og vi kan tage ud og spise, og vi kan ordne praktiske ting med tandlæge og andet. Vi kan også bare køre midt ude på markerne, fordi så skal vi bare lige have et sikkert rum, og det er så hendes bil, så sidder vi bare og .. hun er bare helt særlig. (Nina, 15 år, anbragt)

Nina beskriver her, hvor vigtig hendes kontaktperson er for hende. Hun har haft sin kontaktperson Kirstine i fire år. Kirstine har spillet en rigtig vigtig rolle i Ninas overgang ind i en plejefamilie. Som beskrevet i afsnittet om familie var Nina vred og modvillig, da hun først blev anbragt i plejefamilien. Kirstine har fungeret som en voksen, der går på tværs af det sted, hun boede før, og har fulgt hende ind i den nye familie.

Vi møder for eksempel også Aya, hun er 14 år og blev anbragt i sin plejefamilie for nogle år siden. Hun beskriver sin kontaktperson som en af de mest betydningsfulde voksne i sit liv. For nylig måtte hun sige farvel til sin kontaktperson, fordi kommunen ikke længere bevilliger en kontaktperson til hende. Det er et knusende brud for Aya, der for få år siden oplevede bruddet til de vigtigste voksne, hendes forældre.

En del børn og unge har mødt nogle voksne, som har set og rummet dem, fulgt dem på tværs af skift, overgange og usikre perioder og på den måde givet dem tryghed og støtte. Emma møder blandt andet også voksne i skolen, som har stor betydning for hende:

Så fik jeg min anden støtte-kontaktperson i klassen (...) Jamen hun var der bare... hun kunne se på mig, når det

blev for meget, og jeg havde sagt fra, altså prøvet at sige fra, så godt som jeg nu kunne, så var hun sådan, nu er der blev sagt stop, så skal I lade være. (...) Og det er hende, jeg tænker tilbage på, når jeg tænker på min skole. (...) Det er alfa omega for at vide, at man har i hvert fald én person, der tror på, at man kan noget.
(Emma, 24 år, tidligere anbragt)

I citatet giver Emma udtryk for, hvordan en støttekontaktperson i skolen har givet hende en oplevelse af at blive set og hjulpet i en svær hverdag, hvor hun har været udfordret i relationen til andre børn. Flere børn og unge har ligesom Emma mødt vigtige voksne i skolen.

Anbragte og tidligere anbragte unges relationer til pædagoger, socialarbejdere og andre professionelle er ofte usikre og flygtige, og de unge er bevidste om, at relationerne og omsorgen ikke er ubetinget. Det kan føre til en mistro over for andre mennesker og deres intentioner med at yde støtte, og det kan gøre det svært for de unge at bede om og tage imod hjælp.

(SUS 2019)

Det virker for børnene og de unge:

- Når en voksen følger barnet/den unge over længere tid og på tværs af skift (uanset om de bliver betalt for at støtte barnet/den unge eller har en familier relation).
- Når voksne rummer og anerkender barnet/den unge.
- Når voksne hjælper og støtter i hverdagen og med praktik.

De er virkelig søde, og jeg får lige så mange kys, som de der drenge gør og sådan.

Sidsel, 20 år, anbragt

Opsummering: Betydningsfulde voksne

Betydningsfulde voksne er vigtige i børnene og de unges anbringelseshistorier – uanset om de er blevet betydningsfulde som en del af deres arbejde, eller relationen er skabt i en familier sammenhæng.

Betydningsfulde voksne kan også føre til endnu et brud og opleves som endnu et svigt i børn og unges liv, hvis de voksne pludseligt trækkes ud af deres liv. Bruddet opleves som en stor sorg for de børn og unge, der har måttet sige farvel til en vigtig voksen i deres liv. Betydningsfulde voksne kan være med til at opfylde nogle grundlæggende behov for trykthed, støtte, hjælp og ikke mindst at føle sig elskelig – også i svære overgange. De kan tage ansvar og hjælpe børn og unge med at slippe ansvar. Voksne i systemet og i plejefamilien kan støtte op om kontinuerlighed i børn og unges kontakt med deres vigtige voksne samt i at holde fast i vigtige voksne i deres biologiske familie.

Mange af de børn og unge, der fortæller om særligt betydningsfulde voksne, peger på, hvor stor en rolle det spiller for deres anbringelse, hvor de ser sig selv i dag og deres muligheder i fremtiden.

Gode råd fra børn og unge til betydningsfulde voksne

I ved ikke, hvordan jeg har det.

Alma, 24 år, tidligere anbragt

**Skab viden om plejefamilier og
anbragte børn. Fx gennem foredrag.
Normaliser plejefamilier.**

Sif, 18 år, anbragt

**Sørg for at andre børn ved,
hvad en plejefamilie er.**

Lau, 20 år, anbragt

**Lyt til børnene. Både deres ord
og deres krop.**

Marie, 18 år, anbragt

**Riv ikke tæppet væk under mig. Gør
overgangene i løbet af barndommen og
ind i voksenlivet nænsomme og trygge.**

Emma, 24 år, tidligere anbragt

Lad plejebørn være børn.

Lau, 20 år, anbragt

**Hold øje med alle børnene, for nogen
vil det være svært at åbne op. Husk
at spørge og vær ekstra nysgerrig på,
om nogen har problemer.**

Sofie, 14 år, anbragt

**Sæt dig ind i og prøv at have
forståelse for, hvor barnet er.**

Lukas, 23 år, tidligere anbragt

**Placer mig ikke i en kasse som
skrøbelig. Forstå min bagage og
det mennesker jeg er.**

Emma, 24 år, tidligere anbragt

Se mig og hør mit råb om hjælp.

Sif, 18 år, anbragt

3. Systemet

Så har jeg faktisk følt mig glad, fordi jeg følte – okay, så blev jeg faktisk hørt. Og det er jo virkelig dejligt, når man står i sådan en situation, som man står i.

Liv, 18 år, anbragt

Børn og unge anbragt i en plejefamilie ser ind i et liv, hvor de er en del af det kommunale system og har forskellige kontaktflader med den offentlige forvaltning. De fleste børn og unge har svært ved at forstå de forskellige dele af det system, for eksempel at genkende forskellige fagpersoners roller og de fora, de møder dem i. De bruger derfor en samlet betegnelse for alle de forskellige kommunale personer og afdelinger, de møder: for eksempel systemet, de kloge og kommunen. Derfor kan vi, der taler med dem, heller ikke altid vide præcis, hvilken fagperson de har mødt, eller hvad det er for et møde, de har deltaget i, men deres perspektiver på at være et barn i et system er stærke og relevante. I afsnittet bruger vi systemet som en samlet betegnelse for denne type kontekster.

Langt de fleste af de børn og unge, vi har mødt, kan sætte ord på, hvad de oplever at have brug for i mødet med systemet. Forudsigelighed, normalitet, tryghed og medbestemmelse er kerneord i deres tanker om og erfaringer med, hvornår det opleves som et børnevenligt system. De fleste har set og oplevet dette på et tidspunkt i deres anbringelse, men for mange fylder utryghed, diskontinuitet og oplevelser af ikke at blive lyttet til i store dele af deres fortællinger om mødet med systemet. Mange oplever altså systemet som et sted, der ikke er særlig børnevenligt.

I afsnittet her fremhæver vi børnene og de unges oplevelser af kontakt med forskellige dele af systemer, der er knyttet til deres anbringelse. Afsnittet struktureres af tre hovedpointer, som er centrale temaer i deres fortællinger. Den første pointe handler om oplevelsen af medbestemmelse og mangel på medbestemmelse ind i eget liv og egen sag. Den anden pointe handler

om erfaringer med diskontinuitet og ønsker om stabilitet i kontakten til systemet. Den tredje pointe viser børnene og de unges oplevelser af at stå med voksenansvar, og hvordan nogle af dem har oplevet, at voksne kan støtte og hjælpe ved at tage ansvar fra dem.

Medbestemmelse

Alle de interviewede børn og unge er optagede af at blive inddraget og få medbestemmelse i deres liv. Fortællingerne er talrige – både om at blive hørt og særligt om **ikke** at blive hørt og lyttet til i deres møde med systemet.

Så har jeg faktisk følt mig glad, fordi jeg følte – okay, så blev jeg faktisk hørt. Og det er jo virkelig dejligt, når man står i sådan en situation, som man står i. (Liv, 18 år, anbragt)

Liv fortæller, hvordan det påvirker hende positivt, når hendes sagsbehandler lytter til hende. Hun føler sig glad. Mange børn og unge beskriver, at de føler sig trygge, håbefulde og anerkendte, når voksne i systemet lytter og tager dem alvorligt, er fleksible i deres tilgang til mødeformater og taler direkte til dem i et sprog, de forstår. Flere fortæller også om en følelse af være i stand til at påvirke deres liv og fremtid, når de deler deres perspektiver, og voksne tager dem alvorligt og giver dem medbestemmelse.

I en undersøgelse fra 2018 svarer 27 % af 11-17-årige anbragte børn og unge, at de oplever at være taget med på råd ved beslutningen om, hvor de skal bo.

(Rambøl 2018)

Nogle af børnene og de unge sidder tilbage med en oplevelse af, at ingen lyttede eller så dem, da de forsøgte at råbe forskellige voksne op, for eksempel i kommunen eller på deres skole forud for deres anbringelse. Det er børn og unge, som har forsøgt at fortælle om mistrivsel i hjemmet til deres lærere eller til voksne i kommunen, men ikke er blevet lyttet til. En af dem er Sine, som blev anbragt i 8. klasse efter flere års råb på hjælp.

Der var engang, hvor jeg gik over på kommunen og sagde: "Mine forældre, de deler for meget. Jeg kan ikke klare det. Jeg kan ikke rumme, at jeg ved, at de ikke får en lønseddel. Jeg ved, de har en lortebil. Jeg ved, de har et lortearbejde". (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

Sine oplevede sig ikke hørt. Hun har forsøgt at få hjælp ved at fortælle voksne i kommunen, at hun ikke trives i hjemmet med sine forældre. Sine har flere gange bedt voksne direkte om hjælp, men er ikke blevet hørt og derfor ikke hjulpet. Sine anbringes efter flere år, fordi hun til sidst siger til en lærer, at hun ikke vil bo hjemme længere. Flere børn og unge i undersøgelsen fortæller om gentagne oplevelser med ikke at blive hørt i spørgsmål om deres trivsel og i forbindelse med, at der tages beslutninger om deres anbringelse, samvær med deres biologiske forældre eller indsatser. At deres perspektiver ikke er blevet inviteret ind eller givet vægt.

Det er jo den terminologi, som mange kommuner har, at når du er op til 12 år, så er det ikke relevant at spørge, fordi du har ikke nogen forestilling om, hvad der er godt for dig. Altså det er jo en fuldstændig forkert logik, fordi når du er otte år gammel, og du får at vide, du skal flytte, så ved du godt, hvad der sker inden i dig. Du ved godt, hvordan du har det med det. (Emma, 24 år, tidligere anbragt)

Emma oplever ikke, at voksne har taget hendes følelser og meninger alvorligt, da hun var yngre. I dag ser hun tilbage på en barndom, hvor hun ikke var i tvivl om, hvad hun følte om de beslutninger, voksne tog om hende. Flere børn og unge har ligesom Emma oplevet, at voksnes meninger og behov er blevet sat over deres i mødet med systemet. Marie ser tilbage på en barndom præget af konflikt og ubehag omkring samvær med sine biologiske forældre og

oplever, at den har været centreret omkring hendes biologiske forældres behov og ønsker om samvær og hjemgivelse frem for hendes.

Jeg blev bare fortalt, at det var sådan, det skulle være, fordi det var det, mine biologiske forældre gerne ville. (...) Som var ret forfærdeligt, det ville jeg overhovedet ikke. Altså, jeg havde ikke engang lyst til at komme til samvær hos dem i forvejen, så jeg var utrolig ked af det. (Marie, 18 år, anbragt)

Marie og flere af de andre børn og unge fortæller om at have stået med oplevelsen af, at voksnes perspektiver vægtedes tungere end deres. Denne oplevelse står Sidsel også med. Hun oplever sig anbragt for sent på grund af den vægt, der lægges på samarbejdet med hendes mor fremfor på Sidsels trivsel:

Min mor nægtede at samarbejde, og sådan er det ligesom blevet ved med at være: mor nægtede at samarbejde. Mor nægtede at samarbejde. Så i stedet for at fjerne hendes forældremyndighed, så blev jeg ligesom bare låst fast i den der sump af, at ingen gik på arbejde, ingen gik i skole. Det var vildt ærgerligt, at man så ikke tvangsanbragte mig et andet sted. Det, synes jeg, i hvert fald er noget af det vigtigste fra min historie. (Sidsel, 20 år, anbragt)

Stort set alle de interviewede børn og unge har gode og dårlige oplevelser med at blive lyttet til og få indflydelse ind i deres anbringelse. De fortæller om, hvor vigtigt det har været for dem, når de oplevede sig lyttet til, men der er stor overvægt af negative oplevelser. Oplevelser af ikke at blive hørt og ikke at blive taget alvorligt.

Møder med børne- og ungerådgiveren er for stort set alle børn og unge i undersøgelsen en vigtig arena for at blive lyttet til og få medbestemmelse i deres eget liv. Desværre er der rigtig mange, som oplever møderne som svære. Størstedelen står tilbage med en oplevelse af, at det er spild af tid at gå til møder af forskellige årsager. Sif har boet i sin plejefamilie i mange år og har på forskellige måder haft brug for hjælp gennem sin børne- og ungerådgiver. Sif oplever møderne som værende svære at deltage i på grund af rammerne for dem.

Jeg var bare sådan. Overvældet? Ja, fordi jeg vidste selvfølgelig, at der var de her statusmøder, og at de sad og snakkede om mig. Men jeg vidste egentlig ikke, hvad de snakkede om. (Sif, 18 år, anbragt)

Mange af de interviewede har det ligesom Sif. De ved, at der bliver taget vigtige beslutninger på deres møder i kommunen, men de bliver overvældede i situationen, fordi de har svært ved at forstå, hvad der bliver talt om. Derudover oplever mange børn og unge også, at antallet af voksne, der taler om dem og ikke til dem på møder, er overvældende og ekskluderende.

Du sad der bare. Der blev ikke snakket til dig, men om dig (...) Altså enten så skulle jeg ikke have været med hver gang, eller så skulle de snakke til mig, i stedet for til alle andre. (...) Så vidt jeg husker, så er jeg ikke blevet spurgt om noget. Jeg er bare blevet sat der. (Mads, 23 år, tidligere anbragt)

Mads er en af de unge, som oplever mange af de møder, han går til, som ligegyldige. Det gør han blandt andet, fordi han ikke oplever, at voksne taler til ham eller virker interesserede i hans perspektiv på møderne. Andre oplever, at deres rådgiver eller andre voksne til møderne har en agenda, som de gerne vil have barnet til at bekræfte, og der er derfor ikke plads til barnets eget perspektiv.

Sine beskriver her sine følelser efter at have siddet i et møde, hvor hun oplevede, at rådgiveren havde en bestemt agenda og underkendte hendes følelser og perspektiver:

Jeg var så gal. "Hvordan har du det med det her?" Og så sagde jeg "Jamen det er jeg ked af det over". Så var hun sådan "nej jeg tror faktisk, du er glad over det" Jeg var sån. "Nej, det er jeg ikke" (...) De skal fandme ikke fortælle, hvordan jeg har det. (...) Og [rådgiveren skal] lytte, for hun havde bestemt, hvordan den dagsorden skulle være. Hun vidste godt, at det her det skal være facit, og vi skal komme hertil. Sine skal sige disse ord, før vi når hertil. (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

Den slags oplevelser har flere af de deltagende børn og unge med sig. Flere fortæller, at deres strategi ofte har været at sige det, de tror, deres rådgiver gerne vil høre, for at få mødet overstået hurtigst muligt.

Så vidt jeg husker, så er jeg ikke blevet spurgt om noget. Jeg er bare blevet sat der.

Mads, 23 år, tidligere anbragt

Overordnet set står mange af børnene og de unge tilbage med en følelse af, at det kan være svært, men vigtigt at blive hørt, inddraget og få indflydelse. De fleste børn og unge deler oplevelser af at blive hørt og taget alvorligt, og hvor meget det betyder for dem. Når børn og unge oplever sig lyttet til og givet indflydelse, skaber det håb, tryghed og motivation.

Desværre fylder også negative oplevelser af, at voksne ikke har taget dem alvorligt eller har undermineret deres perspektiver til fordel for andre voksnes perspektiver. Møder med systemet er en vigtig arena for inddragelse og indflydelse på deres eget liv, men møder med systemet opleves svære, fordi de voksne ofte ikke taler et sprog, barnet kan forstå og/eller ikke inviterer barnet eller den unge ind i samtalen ved at tale direkte til dem. Møderne er også svære, fordi det er en arena, hvor mange børn og unge får en oplevelse af, at deres perspektiv ikke har nogen indflydelse på udfaldet, selv hvis voksne lytter til dem. Resultatet er, at et stort antal af de børn og unge, vi har talt med, oplever møder med deres rådgiver som spild af tid, som de kan slippe ud af ved at tale deres rådgiver efter munden. For nogle få er kontakten med voksne i systemerne kilde til oplevelser af ubehag, underkendelse og modstand.

- 28 % svarende til knap 3 ud af 10 af anbragte børn og unge oplever samlet set en høj grad af inddragelse i sagsbehandlingen.
- Godt halvdelen af de anbragte børn og unge oplever en middel grad af inddragelse.
- 18 % svarende til knap 2 ud af 10 oplever en lav grad af inddragelse i deres sagsbehandling.

(VIVE 2023)

Det virker for børnene og de unge:

- Når voksne klæder barnet/den unge på og informerer på en alderssvarende måde.
- Når voksne inkluderer barnet/den unge i møder ved at tale direkte til dem i et sprog, de kan forstå.
- Når voksne tager barnet/den unges meninger alvorligt og giver deres perspektiver passende vægt og indflydelse på beslutninger.

Diskontinuitet og usikkerhed

Alle børn og unge anbragt i en plejefamilie har oplevet at sige farvel til en hverdag med en eller begge deres forældre og deres hjem som det mest gennemgående i deres liv. Når de anbringes, skal de forholde sig til nye omsorgspersoner, nyt hjem, nye børn/unge (plejesøskende eller plejeforældrenes biologiske børn) og for mange også en ny by, skole, nye venner og en ny hverdag, hvor intet er velkendt.

Dertil skal de rumme, at midlertidighed er et grundvilkår for alle børn og unge anbragt i plejefamilier, fordi de lever med uvisheden om, hvor længe de kan/skal blive boende i deres plejefamilier; om de skal hjemgives, flyttes til en ny plejefamilie, en institution eller skal stå på egne ben, fra de er 18 år. Ida fortæller, hvordan hun oplever den midlertidighed:

Der er rigtig mange plejebørn, som jeg kender, der faktisk siger: "en gang fjernelse vil altid være en fjernelse". Så er du først blevet fjernet en gang, så ved du ikke, hvornår du bliver fjernet igen. Så fra man er helt lille og til nu, så vil du stadig have den der frygt med, at du bliver fjernet, og du kommer ikke til at slippe af med den. Du må leve med den. (Ida, 16 år, anbragt)

I citatet fortæller Ida om den frygt og usikkerhed, som hun også oplever, følger med det at være anbragt. Det er en usikkerhed, som i forskellig grad italesættes af de børn og unge, vi har talt med, men som ofte også bindes sammen med den uforudsigelighed, de oplever i mødet med systemet mere generelt. Når børnene og de unge beskriver det gode møde med systemet, peger de generelt på forudsigelighed samt at blive informeret og hjulpet i overgange der, hvor det er muligt.

Det er vigtigt for 14-årige Aya. Hun boede med sin mor, indtil hun flyttede ind i plejefamilien for fire år siden. "Jeg kan godt lide at være foran andre, så jeg ved, hvad der kommer til at ske," fortæller hun. For Aya betyder forudsigelighed – og det at blive informeret og forberedt godt i de mere hverdagslige situationer – meget. Fælles for mange af børnene og de unge er vigtigheden af at opleve forudsigelighed i deres hverdag og i deres relationer til voksne. Et forhold som kan blive forstærket særligt af det grundvilkår, at deres fremtid i plejefamilien er uforudsigelig.

Anbringelsen i plejefamilien og overgangen til det nye liv er et tidspunkt i de flestes fortællinger, som er forbundet med særlig stor usikkerhed. Nogle af de børn og unge, vi har talt med, er anbragt eller genanbragt inden for de seneste år, men for en del af dem er det en del år siden, at de er blevet anbragt. Derfor må mange børn og unges oplevelser i denne undersøgelse også læses i konteksten af, at der siden deres anbringelse er kommet ny lovgivning og formentligt også nye praksisser for, hvordan børn hjælpes godt på vej ind i deres plejefamilie.

Oplevelserne i afsnittet her er altså taget ud af forskellige kontekster, men alle børn og unges fortællinger lærer os noget om, hvad der er vigtigt for børn og unge i overgangen ind i en plejefamilie. Det

gælder for eksempel Mads, som har oplevet at blive anbragt og flyttet tre gange i alt.

Jeg tænker bare, det havde været rart at vide, man skulle flytte. (...) Jeg blev bare kastet ind i en bil, så var det så bare af sted til den næste. (...) nej, det var ikke en, jeg kendte [som hentede mig]. (Mads, 23 år, tidligere anbragt)

Det er en del år siden, Mads er blevet anbragt og flyttet, men han husker tydeligt de seneste to skift. I begge situationer oplever han at være fuldstændig uforberedt: Han hentes af fremmede voksne og ved ikke, hvor han køres hen.

En undersøgelse fra det norske børneombud har fundet, at mange børn og unge har savnet information og forklaringer i forbindelse med flytninger til og fra plejefamilier.

(Barneombuddet 2023)

Flere af de børn og unge, der kan huske deres anbringelse eller et skift i anbringelser, oplever, at den kommer brat. De børn og unge har ikke følt sig informerede, støttede eller klædt på til skiftet. De peger på forskellige ting, som kunne have gjort overgangen ind i eller væk fra en familie blødere og mere flydende, for eksempel ved at se billeder, komme på besøg, overnatninger i den nye familie osv. Alma ser eksempelvis, hvordan plejebørn, der lander i hendes plejefamilie, nu, efter hun er flyttet, har en mere blød overgang, end hun selv oplevede:

Det har jeg jo set på de andre plejebørn, de har fået efter mig. At der har været en overgang. Og en overnatning ad gangen, så en weekend, så fade den ud indtil de bor der. (...). Det var meget lige på og hårdt [for mig]. (Alma, 24 år, tidligere anbragt)

Nogle børn oplever også at skulle flytte fra deres plejefamilie igen. For nogle er det en lettelse, og flytningen kan ikke gå hurtigt nok. For andre er det et brud med deres trygge base, betydningsfulde voksne og endnu en oplevelse af diskontinuitet og uforudsigelighed. Uanset er skiftet og flytningen væk

fra en plejefamilie et sårbart øjeblik for de børn og unge, der oplever det. Emma fortæller herunder, at hendes oplevelse af overgangen fra sin plejefamilie hen på en institution var hård og brat. Hun foreslår ligesom Alma, at man kan gøre en sådan overgang mere børnevenlig ved gøre den mere glidende:

Så kunne de[kendte voksne] måske gå en tur væk og kunne komme tilbage efter kort tid og senere sige nu kører vi hjem. (...) Ja og spurgt mig, hvordan var det? Er det okay? altså ikke fordi de kan gøre så meget ved det(...) . Selv om jeg kun var otte år gammel, så ved jeg jo godt, om det er rart eller ikke er rart. Jeg kunne mærke det i min mave. (...) fordi det tror jeg, er det, der har gjort, at jeg har haft så svært ved at skabe relationer efterfølgende. At det bare var fra den ene dag til den anden (fløjtyld 'ud'). (Emma, 24 år, tidligere anbragt)

I tråd med de andre børn og unge foreslår Emma altså overgange, hvor der er tid til at vænne sig til en ny situation, sige langsomt farvel til kendte voksne og lære nye voksne at kende i en ny kontekst.

Alle anbragte børn og unge kommer til at opleve kontakt med systemet under deres anbringelse, særligt med deres børne- og ungerådgiver.

Rådgiveren spiller en central rolle i barnets liv, når de vurderer barnets trivsel, behov og tager beslutninger på baggrund heraf. Desværre har meget få børn og unge en kontinuerlig og tryk oplevelse med deres kontakt til systemet. Den største årsag hertil er hyppigt skiftende rådgivere.

Det sejler. Det er faktisk min oplevelse. Jeg har måske haft 20 sagsbehandlere, ikke 20, men jeg har i hvert fald haft mange. Der har været en ny hver gang. Det har aldrig været det samme, og det har været til grin.(...) det kan måske være, vi har mødtes to gange, men så er der kommet en ny, så er de gået på barsel, så er de blevet tandlæge, og så er de blevet fyret, og så er de blevet alt muligt. (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

Sine fortæller, at hun har haft rigtig mange børne- og ungerådgivere, og det er hun ikke alene om. Det er en historie, som gentager sig hos langt størstedelen af de børn og unge, vi har talt med. Skiftende rådgivere udfordrer kontakten med dem, fordi

børnene og de unge har svære historier, brudte relationer og oplevelser af svigt med i bagagen, som de skal dele med et nyt menneske, hver gang de får ny rådgiver. Skiftet og introduktionen til deres liv til en ny rådgiver er problematisk, fordi flere børn og unge har en oplevelse af, at de starter forfra. De skal bruge tid på at forklare deres situation til en ny rådgiver, som skal lære dem at kende i stedet for at bruge tiden på at arbejde videre på det, der er sat i gang med den foregående rådgiver. De frustrationer sætter Sidsel blandt andet ord på i citatet nedenfor:

Så jeg skal jo alligevel sidde og forklare hele min historie til en ny dame. Men for syvende år i streg skal jeg forklare til en ny, fordi den foregående har fået stress. Jeg tror, jeg er på min ottende socialrådgiver nu. (...) Men det har bare været så tungt at skulle til de der møder der, fordi man bare skulle forklare og forklare og forklare. (...) Ja en 'klædt på' rådgiver, tror jeg faktisk, er det vigtigste i det for mig, og det tungeste, det har været at skulle sidde og forklare igen, hvordan jeg har det, selvom jeg ved, en eller anden har taget noter for et halvt år siden. (Sidsel, 20 år, anbragt)

Sidsel – og en stor del af de andre børn og unge – oplever det som en barriere for deres sagsbehandling og relationen til deres rådgiver, når de konstant får en ny. De mange skift udfordrer muligheden for at opbygge en tryk og tillidsfuld relation mellem rådgiver og barn/ung. En relation, som vi tidligere har beskrevet, er udfordret af, at en del af børnene og de unge kan være i tvivl om, hvorvidt deres rådgiver egentligt varetager deres eller deres biologiske forældres interesser, og hvad rådgiveren fortæller videre til både deres biologiske forældre og plejefamilie.

Liv fortæller i citatet, at kontinuitet og tryk hanger sammen:

Jeg føler mig tryk, når det er den samme [rådgiver]. (...) At det er en, der kender min sag. Det er det, jeg føler mig tryk i, så det ikke skifter hele tiden. (Liv, 18 år, anbragt)

Som Liv giver udtryk for, kan det helt grundlæggende få den betydning, at børn og unge ikke når at opbygge tillid og føle sig tryk til møder med deres børne- og ungerådgiver, når de oplever mange skift.

Børn og unge ved godt, at deres rådgiver tager vigtige beslutninger om deres liv, og det skaber usikkerhed og diskontinuitet i deres liv, at de igen og igen skal møde nye voksne.

Opsummerende udfordres alle plejebørn i deres kontakt med systemet, når kontakten er præget af manglende kontinuitet, støtte og stabilitet. Støttede og bløde overgange og kontinuerlige voksenrelationer skaber tryk i kontakten og bedrer rammer for at lande godt i en plejefamilie og for andre indsatser omkring barnet/den unge.

VIVE har i en undersøgelse fra 2023 spurgt anbragte børn og unge, hvor mange myndighedsrådgivere, de har haft de seneste to år.

- 24 % har haft en myndighedsrådgiver
- 28 % har haft to myndighedsrådgivere
- 23 % har haft tre myndighedsrådgivere
- 17 % har haft fire eller flere myndighedsrådgivere.

(VIVE 2023)

Det virker for børnene og de unge:

- Støttede og bløde overgange, så barnet/den unge kan være tryk og vænne sig til det nye, for eksempel i overgangen ind i plejefamilien.
- Kontinuitet og forudsigelighed i relationer til voksne i systemet – særligt deres børne- og ungerådgiver.

Børn der ikke får lov at være børn

Når børn anbringes, er det, fordi det ikke er 'børnevenligt' at bo hos deres forældre; fordi de ikke trives. Derfor kan systemet omkring anbringelsen i sig selv være svært at gøre rigtig børnevenlig, fordi der skal tages nogle meget afgørende og svære beslutninger

om barnets liv. Når det er sagt, fortæller børnene og de unge om situationer og kontekster, hvor børn føler sig nødsaget til at tage voksenansvar eller placeres i en voksenkontekst. Flere af børnene og de unge har oplevet at stå i forskellige situationer, hvor de har følt, at de måtte tage ansvar, for eksempel for deres forældre og deres følelser i forbindelse med møder på kommunen og i forhold til samvær.

Vi ser situationer, hvor børn og unge står i loyalitetskonflikter og tager ansvar for deres forældres følelser og behov. Sif fortæller om, hvordan hun instruerer sine biologiske forældre i at deltage i møder på skift, fordi det gør hende i stand til at tage hensyn til begge forældres følelser:

Jeg har så valgt at sige: Jeg føler ikke, jeg kan tale frit, når de [biologiske forældre] begge to er der, fordi at jeg vil rigtig gerne please min mor. Jeg vil rigtig gerne please min far, men jeg kan ikke gøre det samtidig uden at såre den anden. Jeg sårer altid en af dem, hvis jeg vælger den ene frem for... Ja, sådan er det bare med de to, det er svært. (Sif, 18 år, anbragt)

Sif tilsidesætter altså sine egne behov og følelser på møder med sin sagsbehandler, der omhandler Sif og hendes liv, for at tage ansvar for sine forældres sårede følelser.

Flere børn og unge oplever at stå i situationer, hvor de påtager sig ansvaret for deres forældres og deres plejeforældres følelser, og de oplever at skulle balancere hensynet til de voksne. Marie er et af de børn, og hun beskriver, hvordan voksne omkring hende kunne have støttet hende, samt hvordan de kunne have taget noget af ansvaret fra hende i forhold til samvær med hendes biologiske forældre:

Altså, at ..., at de rent faktisk havde spurgt mig, om det var noget, jeg havde lyst til, eller i hvert fald også havde gjort mig opmærksom på, at det var okay, hvis jeg ikke havde lyst til det. Fordi det følte jeg ikke, det var dengang, og det var der heller ikke nogen, der sagde til mig. Det var næsten sådan, at jeg skulle sige ja til det, fordi at det var det, mine forældre gerne ville. Hvis nogen havde gjort, at jeg følte mig sikker nok i at sige nej til det, så havde det nok været en del lettere. (Marie, 18 år, anbragt)

Flere af børnene og de unge, som har påtaget sig et stort ansvar over for deres søskende og forældre, peger også på, hvordan de situationer kunne gøres lettere for dem. De fremhæver voksne, der tager ansvar for at skabe en situation, hvor der er tid til barnet. Det kan være en rådgiver, de er trygge ved, og som de har tillid til varetager deres interesser og ikke deres biologiske forældres eller deres plejeforældres; voksne der støtter barnet i dets rettigheder og i at sige sin mening.

Marie har ikke lyst til at have samvær med sine biologiske forældre, men oplever stor skyldfølelse omkring det. I citatet nedenfor deler hun en oplevelse af, at en voksen fra kommunen er lykkedes med at skabe et børnevenligt rum for hende. Hun oplever at blive set, og hjulpet i ikke at have ansvaret for sine biologiske forældres følelser:

Jeg husker det som en god oplevelse, fordi der endelig var nogen, der lidt hørte, hvad jeg havde at sige om det. (...) men uden at jeg sådan direkte blev spurgt. Så der var ikke nogen skyldfølelse i at sige nej. Jeg kunne vise, at det havde jeg ikke lyst til. (Marie, 18 år, anbragt)

Marie og flere af de andre børn og unge fortæller helt konkret, hvordan voksne kan være med til at hjælpe i svære situationer ved at gøre dem mere børnevenlige og trygge, fordi det er med til at tage ansvar fra barnet.

Børnene og de unge fortæller også om situationer, hvor de placeres i voksenkontekster, hvor de må bære et stort og ubehageligt ansvar. Vi har tidligere beskrevet svære mødesituationer, og flere børn peger på, at de også er svære, fordi det er en meget voksen ramme, hvor de sidder med mange fremmede voksne, der taler om dem. Når vi spørger dem, hvad det børnevenlige møde kunne være, kan alle børn og unge komme med idéer, for eksempel hjemmebesøg, uformelle telefonopkald, leg, gåture og brætspil som rammen for deres faste møder med rådgiveren. En af dem, der kommer med idéer, er Sine.

Bare giv en valgmulighed. Bare sig: "ved du hvad. Hvad fungerer bedst for dig? Kan du lide at gå en tur, eller vil du gerne have et Teamsmøde, eller skal vi mødes eller ..." Men det er klart, at sagsbehandlere, de har travlt,

og det er jo ikke sikkert, de kan sætte en gåtur af ud i en eller anden skov. Det er nemmere for dem, at alle bare kommer ind. (Sine, 21 år, tidligere anbragt)

Det er ofte nemmest at holde møder på rådgiverens kontor, men ingen af børnene eller de unge peger på et kontor eller møder fyldt med fremmede som den børnevenlige ramme.

Børn og unge kan også blive sat i møder, hvor de oplever sig klemte af andre årsager, for eksempel fordi deres plejeforældres vilkår og økonomi påvirkes af, hvad de siger på mødet. De kan opleve at få ansvar for deres plejeforældres økonomiske vilkår og opleve sig sat i et dilemma i forhold til at fortælle, hvordan de faktisk har det eller at skulle svare strategisk. Nogle af børnene og de unge fortæller om møder, hvor de har skullet gøre sig selv dårlige for at øge chancen for at få efterværn eller for at sikre deres plejeforældre gode vilkår for at støtte dem.

Så man skal ind og gøre sig dårlig. Det er pisse ubehageligt. Så sidder man der i bilen. Alma, du kan ikke finde ud af e-boks. Det kan jeg godt. Du kan ikke finde ud af at lave mad, men det kan jeg også godt. Du kan ikke finde ud af at handle. Det kan jeg også godt, men det siger vi bare, at jeg ikke kan. (Alma, 24 år, tidligere anbragt)

Alma beskriver, hvordan hun sammen med sine plejeforældre forbereder, at hun skal gøre sig selv dårlig for at øge chancen for at få efterværn. Flere andre børn og unge fortæller om, hvordan de til møder med deres rådgiver holder sig tilbage i forhold til at fortælle, at de har det godt, fordi de oplever at bære ansvaret for deres plejeforældres økonomi. Regler og rammer for efterværn og for plejeforældres økonomi sætter altså børn og unge i klemme mellem deres plejeforældre og systemet og pålægger dem unødigt stort ansvar, fordi afgørelser blandt andet træffes på baggrund af, hvad plejebarnet har sagt.

Andre børn og unge beskriver angstfyldte og ansvarstunge oplevelser med retssagsslignende forhold. Historier om at sidde foran fremmede, som skal træffe altafgørende og uigenkaldelige beslutninger om kontakten til deres biologiske forældre på baggrund af det, børnene siger. Børn og unge har svært ved at beskrive præcis hvorhenne i systemet,

de har haft disse oplevelser, men flere af dem har formentligt haft en sag for domstolene omkring samvær med deres forældre.

Ida fortæller blandt andet om sin oplevelse af at få sin sag i en retssagsslignende kontekst, og det ansvar hun føler over for relationen til sine forældre:

Der var jeg nødt til at tage sagen i egen hånd og sige: det stopper her. Og allerede som 12-årig, der skulle jeg tage beslutninger, som om jeg var 21 eller 30, og det er sådan røvhårdt at sidde i sådan en retssal og sådan sige "Jeg vil ikke se min far", og så sådan forklare det. Det. Er sån 'huhh'... Koldt vand i blodet ikke, det er sådan stramt. Men hvis jeg siger noget forkert, så kan jeg ikke gøre det om. (Ida, 16 år, anbragt)

Ida oplever denne voksenkontekst angstprovokerende og ansvarstung. Hun skal endnu engang gentage, at hun ikke vil se sine biologiske forældre. Hun skal møde sin far, som giver hende "iskolde blikke", og hun føler ansvar for at passe på sin søster. Idas oplevelse skiller sig ikke meget ud fra de andre fortællinger om at sidde i en retssagsslignende situation, hvor der skal træffes afgørelser om samvær.

Lau fortæller her, at konsekvensen – ved som barn at skulle navigere i en voksenverden – er, at det kan være svært at være barn:

Der sagde min advokat det så fint: "Det her er en verden, du slet ikke hører til i". Det sagde hun. Det er for tidligt. Men det var et middel, jeg valgte at prøve at bruge (...) Det kan også godt være et råd til at møde børn i plejefamilie, det er, at de tit nok virker ældre, end de sådan set er biologisk. Så lad dem hellere være børn, fordi der er mange, der får en masse, de skal til i kommunen og være til møder, og så helt automatisk lærer du helt at forstå voksen-verdenen kontra den anden verden. (Lau, 20 år, anbragt)

Lau gør opmærksom på, at plejebørn lærer at navigere i forskellige voksenkontekster, og hans anbefaling til voksne er, at de skal hjælpe børn med også at være børn.

Overordnet kan vi sige om de plejebørn, vi har talt med, at de alle oplever på et eller andet tidspunkt at

blive sat i nogle voksenkontekster, voksensituationer eller voksenrammer, som er svære for dem at navigere i. Rigtig mange af dem kan også pege på forskellige konkrete ting, som voksne kan gøre for at skabe nogle mere børnevenlige situationer, som er med til at tage noget af det ansvar fra dem, der føles tungt. Børnevenlige situationer inkluderer børnevenlige rammer for møder, regler og love som ikke sætter dem i klemme mellem deres omsorgsgivere – altså plejeforældrene og systemet. Og ikke mindst ved at støtte, guide og hjælpe dem i de kontekster, som er svære at gøre mere børnevenlige.

De fleste plejefamilier aflønnes med plejevederlag efter den klassiske honoreringsmodel. Fastsættelsen af det samlede plejevederlag – det vil sige antallet af vederlag, der indgår i det samlede plejevederlag for et givent plejebarn – er ikke regelfastsat.

Vederlaget er til løbende forhandling. Vederlag kan genvurderes årligt, men genvurderinger praktiseres forskelligt i kommunerne.

(KL 2019)

Det virker for børnene og de unge:

- Når voksne er opmærksomme på barnet/den unge og hjælper ved at tage ansvar i svære/dilemmafyldte livssituationer, for eksempel i forhold til praktiske ting og relationer til forældre og søskende.
- Når barnet/den unge oplever sig støttet og hjulpet i voksenkontekster.
- Når systemsituationer og arenaer tilpasses barnets/den unges alder, modenhed og præferencer.

Bare giv en valgmulighed.
Bare sig: "ved du hvad.
Hvad fungerer bedst for dig? Kan du lide at gå en tur, eller vil du gerne have et Teamsmøde, eller skal vi mødes eller..."

Sine, 21 år, tidligere anbragt

Opsummering: Systemet

Børn og unge anbragt i plejefamilier har regelmæssig kontakt og samarbejde med systemet som en del af deres anbringelse. Den kontakt kan opleves utryk, underkendende, ligegyldig og efterlade børn og unge med en følelse af håbløshed, hvis den præges af brud, uforståelige voksensnakke og oplevelser af ikke at blive hørt eller set.

Men i kontakten til systemet kan vi også se muligheder for at give børn og unge en oplevelse af stabilitet, forudsigelighed og tryghed, når kontakten kendetegnes af kontinuerlige relationer til voksne samt støttede og bløde overgange. Derudover har kontakten også potentiale til at efterlade børn og unge med øget motivation, selvværd og håb, når det lykkes at skabe børnevenlige møder, hvor børn og unge tales og lyttes til samt inddrages i beslutninger. Systemet og voksne i systemet kan spille en vigtig rolle for, at børn og unge kan få oplevelsen af normalitet og tryghed, når voksne lykkes med at tage ansvar fra børn ved at skabe børnevenlige situationer og kontekster.

Gode råd fra børn og unge til andre voksne: børne- og ungerådgivere, lærere, politikere

Lyt til plejebarnets ønsker og respekter dem – undgå retssager og lignende.

Ida, 16 år, anbragt

Det vil være en god ide med gavekort til oplevelser med familien, så plejebørn får de samme oplevelser som mange andre børn. Oplevelser med familien betyder meget!

Liv, 18 år, anbragt

Man skal huske at spørge barnet, hvordan og hvor det gerne vil mødes med forældrene.

Thomas, 10 år, anbragt

Sagsbehandlere skal lære at lytte og tænke på barnets behov. Lyt, når barnet råber om hjælp.

Gustav, 22 år, tidligere anbragt

Forstå, at jeg før anbringelsen kan se systemet som det værste, forstå, at jeg er vred.

Nina, 15 år, anbragt

Vær bedre til at udføre det, vi snakker om. Så det ikke går i stå. Det ikke tager for lang tid.

Kaia, 20 år, anbragt

Lav et bedre system til at sortere plejeforældre fra.

Lukas, 23 år, tidligere anbragt

Aftal, hvad der skal siges videre til plejeforældrene.

Sofie, 14 år, anbragt

Forstå, at jeg forventer det værste, inden jeg blev anbragt i plejefamilien.

Nina, 15 år, anbragt

Husk at lytte i stedet for at afbryde.

Aya, 14 år, anbragt

4. Relationer til andre børn

Tag godt imod én, der faktisk har meget sorg.

Gustav, 22 år, tidligere anbragt

Venskaber og det at opleve samhørighed med andre børn har stor betydning for alle børn. Oplevelsen af at være en accepteret og en betydningsfuld deltager i de hverdagsfællesskaber, barnet indgår i, har afgørende betydning for barnets trivsel og selvforståelse. I temaet *Relationer til andre børn* sætter vi fokus på, hvordan børnene og de unge oplever samspillet med børn, der ikke selv er opvokset i en plejefamilie.

I deres perspektiver er der en tæt sammenhæng mellem normalitet, forståelse og samhørighed. Dét er hovedpointen i dette temaafsnit, hvor vi først beskriver oplevelser og ønsker i plejebørnenes samspil med andre børn, dernæst plejeforældrenes vigtige rolle i forhold til at understøtte plejebarnets oplevelse af normalitet og samhørighed med andre i hverdagsfællesskaber i skole og fritid.

Normalitet, forståelse og samhørighed

Man får det der stempel i panden, når man er et plejebarn. (Karl, 15 år, anbragt)

Sådan beskriver Karl sin oplevelse af mødet med andre børn. Han har ofte oplevet sig stemplet og sat i bås som et problembarn. Det narrativ går igen hos flere af de børn og unge, vi har talt med. Flere fremhæver, at det jo ikke var dem, der var problemet, men en familie der ikke fungerede, eller forældre der ikke magtede opgaven. I dialogen, om hvordan oplevelsen af at få et stempel i panden som plejebarn kunne forebygges og ændres, taler Karl og hans storesøster Kaia om vigtigheden af information om, hvad en plejefamilie er. Karl siger her, hvad, han tror, kunne hjælpe:

At man måske lærte noget om det i skolen også. At der er noget, der hedder en plejefamilie, ligesom der er

noget, der hedder en regnbuefamilie og alt det der, som man lærer om i skolen nu. (Karl, 15 år, anbragt)

Det er et gennemgående tema i børnene og de unges fortællinger, at de har mødt manglende viden hos deres jævnaldrende kammerater og deres forældre om, hvad en plejefamilie og et plejebarn egentlig er. Flere børn og unge peger på, at viden er et oplagt sted at gribe fat, hvis plejebørn skal nærme sig den normalitet, de igen og igen fremhæver som vigtig. Lau beskriver, at han oplever en stærk sammenhæng mellem forståelse og normalitet:

Jamen, forståelse handler om at være informeret om, hvad er det, og så bagefter være sådan ok og så ikke tænke mere i det altså, men bare have den indstilling, okay nu ved jeg, hvordan det hænger sammen, og så kan man ligesom komme videre. Og så lad mig være normal. (Lau, 20 år, anbragt)

Når vi taler med børnene og de unge om, hvordan det er rart og ikke rart at blive mødt i samspillet med kammerater, fylder ønsket om at blive set på som et normalt barn, der bor i en plejefamilie, meget. For Ida fylder ønsket om ikke at blive vurderet, men forstået i sin sårbarhed i mødet med sine kammerater også meget.

I en spørgeskemaundersøgelse fra 2018 svarer 58 % af de adspurgte unge, at de oplever, at det er en dårlig ting ved at bo i en plejefamilie, at de 'hele tiden skal forklare til andre, hvorfor de ikke bor hos deres biologiske mor og far'.

(Frederiksen et. Al 2012)

De skal ikke dømme en for ens fortid. De forstår ikke sådan 100 % det, du sådan gennemgår. Altså de leger SÅ kloge på det. Det er faktisk meget rart at blive mødt med en krammer – sÅn – Hej, hvordan går det. At de spørger ind til, hvordan man har det. Hvis man ved, at personen er plejebarn, og man ved, personen faktisk ikke altid har det nemt. SÅ bare det med at vide, der faktisk er folk, der gerne vil vide, hvordan du har det. Det er rart.
(Ida, 16 år, anbragt)

Behovet for at blive mødt med forståelse og omsorg fylder også i 22-årige Gustavs refleksioner. Han fortæller, hvordan han gennem hele sin barndom er blevet drillet med at bo i en plejefamilie og har fået mange kommentarer fra kammerater i skolen. Da vi taler om gode råd, og hvad han ville ønske, andre børn havde mødt ham med, siger han: "Tag godt imod én, der faktisk har meget sorg". (Gustav, 22 år, tidligere anbragt)

Flere af børnene og de unge gør sig overvejelser om, hvordan plejeforældre kan bakke op omkring plejebarnets relationer til andre børn. Cirka halvdelen af dem har en oplevelse af samhørighed med andre børn i de hverdagsfællesskaber, de er en del af – både i skolen og i fritidslivet. De fremhæver, hvordan de har mærket vigtigheden af, at plejeforældrene støtter op om deres venskaber og fritidsliv. Disse børn og unge beskriver plejeforældre, der kører til fodbold eller dans, står på sidelinjen og hepper, giver plads til legeaftaler derhjemme og spørger interesseret ind til skoledagen og fritidsaktiviteterne.

Det er rart at have den opbakning, fordi det gør, at man har et gÅpåmod til at blive ved med det og blive ved med at interessere sig for nogle ting. (Kaia, 20 år, anbragt)

Kaia beskriver vigtigheden af plejeforældrenes opbakning til fritidsaktiviteter, hvor interessefællesskaber med andre børn kan vedligeholdes og være med til at skabe oplevelsen af samhørighed med andre børn.

- 57 % af anbragte børn og unge går til organiserede fritidsaktiviteter mindst en gang om ugen. Det er en betydeligt mindre andel end blandt ikke anbragte, hvor tallet er 75 %.
- For børn og unge anbragt i en plejefamilie nærmer fordelingen sig ikke-anbragte børn og unge, i det 67 % går til en fritidsaktivitet mindst én gang om ugen.

(VIVE 2023)

Det virker for børnene og de unge:

- Når barnet/den unge bliver set på som helt almindelig.
- Når andre børn er informeret om, hvad en plejefamilie er.
- Når andre børn møder barnet/den unge med forståelse og omsorg.
- Når plejeforældrene bakker op om relationer i skole og fritid.

Opsamling: Relationer til andre børn

Set fra børnene og de unges perspektiv har det afgørende betydning at have en oplevelse af at være ligesom deres jævnaldrende. De ønsker at opleve normalitet og at være en del af fællesskaber med jævnaldrende i skole og fritid, hvor de mærker samhørighed. For at det kan lykkes, peger de på vigtigheden af information om, hvad en plejefamilie er, som kan skabe forståelse. Ligeledes efterspørger de omsorg i samspillet med andre børn og unge. De beskriver behovet for at blive taget godt imod og ikke blive stemplet, dømt eller drillet. Med det udtrykker børnene og de unge et ønske om at blive forstået og blive mødt i et grundlæggende behov for samhørighed. Det er et ønske og et behov, som plejeforældrene og andre voksne, for eksempel lærere og pædagoger, har en vigtig rolle i at understøtte.

Gode råd fra børn og unge til børn, der møder et barn, der bor i en plejefamilie

Forstå, at man kan høre til en familie, som ikke er ens biologiske familie.

Marie, 18 år, anbragt

Det er ikke min skyld, at jeg er anbragt.

Alma, 24 år, tidligere anbragt

Når jeg virker hård, er det bare, fordi jeg passer på mig selv.

Ida, 16, anbragt

Vis forståelse og lad mig få lov at være normal som alle andre børn.

Lau, 20 år, anbragt

En anbragt er ikke anderledes end andre børn. Vi er ens, men forskellige.

Emma, 24 år, tidligere anbragt

Det er vigtigt, at jeg kan fortælle dig ting, uden at du fortæller det videre.

Aya, 14 år, anbragt

I må gerne stille spørgsmål, så I ved mere om at være i en plejefamilie.

Sofie, 14 år, anbragt

Lyt, ikke særbehandle, men tage hensyn. Bare lev, som I plejer.

Sidsel, 20 år, anbragt

Vær nysgerrig på en ordentlig måde, men respekter samtidig, hvis vedkommende ikke vil snakke om det.

Sine, 21 år, tidligere anbragt

Det er egentligt ikke så anderledes og farligt. Det er jo også en familie.

Nina, 15 år, anbragt

Lad være med at prale med dine forældre, det kan man godt blive ked af og få følelsen af, at det er ens egen skyld, man er kommet i plejefamilie.

Karl, 15 år, anbragt

Lad være med at være fordomsfuld. Lær personen at kende. Vi er ligesom alle andre børn og unge.

Kaia, 20 år, anbragt

Jamen, det skal jo bare være en familie, hvor der er plads og rummelighed til det enkelte barn, uanset om det er et biologisk barn, eller om det er et plejebarn.

Emma, 24 år, tidligere anbragt

Om undersøgelsen

Hvordan opleves det at være anbragt i en plejefamilie? Hvad kan vi lære om, hvad der fungerer godt, når man er barn i en plejefamilie, og hvad der kan gøres anderledes og bedre set fra et børne- og ungeperspektiv? Det har vi i Børnerådet været nysgerrige på, og derfor har vi været rundt i Danmark i sommeren og efteråret 2024 og talt med 18 børn og unge, der har erfaringer med at bo i en plejefamilie.

Børnerådets sekretariat har udviklet, planlagt og gennemført undersøgelsen med sparring fra flere af Børnerådets medlemmer og forperson. Derudover har to tidligere anbragte fra De Anbragte Vilkårs undersøgerkorps givet input og sparring i tilrettelæggelsen af kontakt og interviews med børn og unge.

Børnene og de unge i undersøgelsen

I *kort om undersøgelsen* har vi præsenteret de 18 børn og unge. Børn og unge er rekrutteret med udgangspunkt i diversitet – særligt i forhold til

plejefamilietype, anbringelsestidspunkt og skift. Derudover har vi haft fokus på alder, køn og geografi.

Børnene og de unge fordeler sig på typer af plejefamilier nogenlunde tilsvarende den statistiske fordeling i Danmark. Børn og unge, der anbragt, før de er fem år, er væsentligt overrepræsenterede i denne undersøgelse. Deres fordeling i forhold til skift i anbringelsessted stemmer nogenlunde overens med den statiske fordeling på, hvor mange steder anbragte har været anbragt.¹⁹

Etik

Børnerådet ser **børn som eksperter i eget liv**. Vi arbejder med udgangspunkt i, at barnets viden om sig selv er unik og betydningsfuld. Børn, der inddrages i Børnerådets aktiviteter, mødes med anerkendelse, respekt for egen integritet og med nænsomhed i forhold til en eventuel sårbarhed.

	Almen plejefamilie	Forstærket plejefamilie	Specialiseret plejefamilie	Netværks-plejefamilie
Anbragte børn i plejefamilier i Danmark	52,54 %*	30,1 %	3,4 %	13,8 % ²⁰
Børn og unge i Børnerådets undersøgelse	50 %	28 %	11 % (2 børn/unge)	11 % (2 børn/unge)

*almen plejefamilie = almindelig plejefamilie (15,6 %), almen plejefamilie(36,1 %), kommunal plejefamilie (0,74 %)

I arbejdet med børn og unge arbejder vi med kontinuerlig etisk refleksion. Det gør vi for at sikre en høj etisk standard – både formelt og de konkrete møder med børn og unge. Det gælder naturligvis også i indhentningen og behandlingen af det kvalitative materiale.

Vi tager afsæt i Børnerådets generelle etiske retningslinjer. For at gøre de etiske retningslinjer handlingsorienterede har vi formuleret **etiske handlinger** for undersøgelsen, som er en liste over handlinger, der skal sikre etisk kvalitet i praksis. På listen over etiske handlinger er der blandt andet anvisning til, hvordan vi håndterer en situation, hvor et barn eller en ung fortæller os noget, som er bekymrende. Handlingerne omfatter også mere konkrete beslutninger om, at vi informerer børn og unge forud for interviews gennem breve målrettet dem i forhold til sprog og med billeder af interviewerne.

Vi gør det tydeligt for børnene/de unge, hvad inddragelsen går ud på, og vi arbejder bevidst med klare aftaler omkring aktiviteterne i forhold til rettigheder, anonymitet, underretningspligt og brug af deres perspektiver. Introduktionen afsluttes med, at børn under 15 år underskriver en børneaftale, og unge underskriver en samtykkeerklæring. For børn under 15 år indhentes der samtykke fra biologiske forældre og plejeforældre.

Listen over etiske handlinger inkluderer derudover mange flere punkter, der alle fokuserer på, at børn og unge er inddraget på en tryk og respektfuld måde med fokus på børns og unges autonomi og rettigheder.

Rekruttering og skævheder

Børn og unge i undersøgelsen er rekrutteret med vægt på, at de har haft lyst til at deltage og er motiverede for at fortælle om deres oplevelser. De fleste af de deltagende børn og unge, der bor i en plejefamilie, har taget kontakt til Børnerådet gennem deres plejeforældre. Unge, der er flyttet hjemmefra, har selv taget kontakt. Børn og unge er rekrutteret gennem Plejefamiliernes Landsforening, Socialpædagogerne Landsforening, Mentorbarn, De Anbragtes Vilkår og en enkelt kommune, som alle har

kontakt til enten plejefamilier eller børn og unge, der har boet i en plejefamilie.

Undersøgelsen har ikke til sigte at være repræsentativ, men derimod at sikre en bred variation i børns og unges oplevelser med at bo i plejefamilie. Vi har udvalgt kriterier for at sikre så stor diversitet i gruppen som muligt, men vi er opmærksomme på, at rekrutteringen har været udfordret på nogle områder i forhold til diversitet. Udfordringerne tæller blandt andet, at vi har haft svært ved at rekruttere yngre børn på grund af manglende samtykker fra biologiske forældre, senanbragte, rekrutteringsveje gennem organisationer, skævhed i alder og i køn etc.

I praksis har vi fået kontakt til 2/3 af børnene og de unge gennem deres plejeforældre via Plejefamiliernes Landsforening og Socialpædagogerne Landsforening. 1/3 er rekrutteret gennem De Anbragtes Vilkår, Mentorbarn og en enkelt kommune. Undersøgelsen skal læses i lyset af, at de børn og unge, vi har talt med, kan være de mest ressourcestærke i gruppen af børn og unge, der har erfaringer med at bo i en plejefamilie. Vi formoder, at blandt de børn og unge, som ikke har deltaget, vil der være flere med vanskeligheder i forhold til boligsituation, relationer og netværk, psykisk mistrivsel, udsathed, risikoadfærd og normbrydende adfærd.

Institutionsanbragte børn og unge (44 %)

oplever lav livstilfredshed sammenlignet med plejefamilieanbragte børn og unge (18 %).

En forskel, der hovedsageligt er drevet af aldersforskelle og forskelle i graden af kompleksitet mellem de to anbringelsestyper.

Plejefamilieanbragte har samtidig den højeste grad af livstilfredshed af alle VIVEs målgrupper (40 % oplever høj livstilfredshed).

(VIVE 2023)

Metoden

Undersøgelsens sigte er at formidle børns og unges perspektiver på at blive anbragt i en plejefamilie. De perspektiver bidrager til vigtig viden og indsigt i anbragte plejebørns forhold – dog uden at give

en entydig sandhed. Alle børn og unge er blevet mødt åbent og med nysgerrighed på lige præcis deres oplevelse af deres situation og historie. Rollen som interviewer har været en lyttende, nysgerrig og åben samtalepartner. Vi har valgt at lave semistrukturerede, kvalitative interviews med børn og unge for at få større forståelse for børn og unges oplevelser med at blive anbragt og bo i en plejefamilie.

Interviews

Vores samtaler med børn har været visuelt understøttede, semistrukturerede interviews. Det semistrukturerede interview gør os i stand til indledningsvist at introducere barnet/den unge for, hvad interviewet kan komme til at handle om, samtidig med at der skabes rum for, at interviewet kan tage nye retninger på baggrund af barnets/den unges fortællinger. Alle interviews er indledt med en snak om vigtige familiemedlemmer og barnets/den unges overordnede anbringelsesforløb over tid. Dernæst er interviewet foretaget med udgangspunkt i temaerne; 'starten i plejefamilien

og skift', 'plejeforældre', 'hverdagsliv', 'familie og venskaber' og 'medbestemmelse'. Alle interviews afsluttes med, at barnet/den unge giver gode råd til plejeforældre, børn der skal bo i en plejefamilie, børn der møder børn, der bor i en plejefamilie, og til sidst andre voksne – eksempelvis lærere, rådgivere og politikere. Interviewene indsamler individindsigter og oplevelser, de har ikke fokus på objektive data.

Materialet

Undersøgelsens samlede materiale består af 17 båndede interviews med 18 børn/unge, cirka 100 gode råd, noter og tegninger fra interviews. Materialet er bearbejdet og analyseret uden forudbestemte temaer. Det er ikke hensigten at generalisere eller omfavne omfanget af alle de forskellige oplevelser, men at bringe nuancerede erfaringer og oplevelser med det at bo i en plejefamilie frem. Deres perspektiver på anbringelsen i en plejefamilie viser os, at der ikke er én god anbringelse, men at der er forhold, som går igen på tværs af mange børn og unge, der kan styrke kvalitet i anbringelser.

Noter

- 1 Iversen, Katrine, et al. (2024, 18.dec.) "Anbragte børn i Danmark", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
<https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/>
- 2 Lausten, Mette & Asger Graa Andreasen (2020): "Anbragte unges trivsel – trivselsundersøgelse blandt anbragte 15- og 17-årige 2014-2020", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
- 3 Lausten, Mette, Katrine Iversen & Asger Graa Andreasen (2023) "Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
- 4 Regeringen (2021): "Børnene Først – Et trygt hjem og fere rettigheder til udsatte børn", Social -og Ældreministeriet
- 5 I afsnittet 'Om undersøgelsen' s. 49-51 uddybes forhold vedrørende rekruttering, metode, vigtige forbehold mv.
- 6 Bolvig, Iben et al. (2019) "Støtteforanstaltninger til børn anbragt i plejefamilie og deres plejeforældre – Omfang, forskelle og effekter", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
- 7 Frederiksen, Anne et al. (2012) "Teenagere i familiepleje – set fra anbragte unge og plejeforældres perspektiv", Københavns Kommune
<https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf>
- 8 Barneombudet (2023) "Blod er ikke altid tykkere enn vand", Barneombudet
<https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/blod-er-ikke-alltid-tykkere-enn-vann>
- 9 Christensen, Dinne Skjærlund (2015) "Det der med at træde ind ad døren og – hey, her dufter af mig, afsluttende evaluering af projekt forstærkede plejefamilier i Københavns Kommune", Videnscenter for familiepleje
https://viden.sl.dk/media/8165/afsluttende_evaluering_projekt_forstaerkede_plejefamilier_2015.pdf
- 10 Barneombudet (2023) "Blod er ikke altid tykkere enn vand", Barneombudet
<https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/blod-er-ikke-alltid-tykkere-enn-vann>
- 11 Neidel, Agnete et al. (2019) "Ung mellem anbringelse og eget hjem – udfordringer og potentialer", Bikubefonden og SUS
- 12 Rambøll (2018) "Anbragte børn og unges trivsel", Rambøll Management Consulting
https://www.sm.dk/Media/638683152752232927/rapport_anbragte_boern_og_unges_trivsel_2018_UA.pdf
- 13 Lausten, Mette, Katrine Iversen & Asger Graa Andreasen (2023) "Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

- 14 Vitus, Kathrine & Tine Egelund (2007)
"Sammenbrud i anbringelser af unge –
risikofaktorer hos unge, forældre, anbringelses-
steder og i sagsbehandlingen", SFI - Det Nationale
Forskningscenter for Velfærd
- 15 Frederiksen, Anne et al. (2012) "Teenagere
i familiepleje – set fra anbragte unge og
plejeforældres perspektiv", Københavns
Kommune
[https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/
portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf](https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf)
- 16 KL (2019) "Undersøgelse af honorering af
familieplejere – Opfølgning på økonomiaftalen
for 2019 mellem KL og regeringen" Social- og
Indenrigsudvalget 2019-2020
- 17 Frederiksen et al. (2012): "Teenagere i familiepleje
– set fra anbragte unge og plejeforældres
perspektiv" Københavns Kommune
[https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/
portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf](https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf)
- 18 Lausten, Mette, Katrine Iversen & Asger Graa
Andreasen (2023) "Trivsel blandt børn og unge
i udsatte positioner", VIVE – Det Nationale
Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
[https://www.vive.dk/da/udgivelser/trivsel-
blandt-boern-og-unge-i-udsatte-positioner-2023-
4vl88dox/](https://www.vive.dk/da/udgivelser/trivsel-blandt-boern-og-unge-i-udsatte-positioner-2023-4vl88dox/)
- 19 Lausten, Mette, Katrine Iversen & Asger Graa
Andreasen (2023) "Trivsel blandt børn og unge
i udsatte positioner", VIVE – Det Nationale
Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
[https://www.vive.dk/da/udgivelser/trivsel-
blandt-boern-og-unge-i-udsatte-positioner-2023-
4vl88dox/](https://www.vive.dk/da/udgivelser/trivsel-blandt-boern-og-unge-i-udsatte-positioner-2023-4vl88dox/)
- 20 Danmarks Statistik:
<https://www.statistikbanken.dk/ANBAAR16>

Litteraturliste

Ankestyrelsen (2017) "Ankestyrelsens undersøgelse på plejefamilieområdet. Delrapport 2. Plejefamiliers vilkår: Uddannelse, supervision og aflønning", Ankestyrelsen <https://ast.dk/publikationer/delrapport-2-plejefamiliernes-vilkar>

Barneombudet (2023) "Blod er ikke alltid tykkere enn vand", Barneombudet <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/blod-er-ikke-alltid-tykkere-enn-vann>

Bengtsson, Tea Torbenfeldt et al. (2021) "Rekruttering og fastholdelse af plejefamilier", VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/da/udgivelser/rekruttering-og-fastholdelse-af-plejefamilier-mxbm0dzb/>

Bolvig, Iben, et al. (2019) "Støtteforanstaltninger til børn anbragt i plejefamilie og deres plejeforældre – omfang, forskelle og effekter", Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/da/udgivelser/stoetteforanstaltninger-til-boern-anbragt-i-plejefamilie-og-deres-plejeforaeldre-bxqb1rxk/>

Bolvig, Iben, Signe Frederiksen & Mette Thorsager Jensen (2021) "Betydningen af anbringelsestype for anbragte børns skoleresultater Sammenligning af familiepleje og institutionsanbringelse", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/media/pure/16001/5419123>

Børnerådet (2014) "De skal være forberedt på, at deres liv bliver anderledes", Børnerådet

https://www.boerneraadet.dk/media/o11nq3ni/brd_ekspertgruppe_boern-i-pleje_2014.pdf

Christensen, Dinne Skjærlund (2015) "Det der med at træde ind ad døren og – hey, her dufter af mig", Videnscenter for familieplejer https://viden.sl.dk/media/8165/afsluttende_evaluering_projekt_forstaerkede_plejefamilier_2015.pdf

Danmarks Statistik <https://www.statistikbanken.dk/ANBAAR16>
Køn: i alt, Alder: i alt, Tid: 2023, anbringelsessted: netværksplejefamilie, almindelig plejefamilie, kommunalplejefamilie, almen plejefamilie, forstærket plejefamilie, specialiseret plejefamilie

Egelund, Tine, Mette Lausten, og Rikke Fuglsang Olsen (2011) "Tidligere anbragte som unge voksne", SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd https://pure.vive.dk/ws/files/236772/1135_tidligere_anbragte_som_unge.pdf

Frederiksen, Anne et al. (2012) "Teenagere i familiepleje – set fra anbragte unge og plejeforældres perspektiv", Københavns Kommune <https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/152325196/teenagereifamiliepleje.pdf>

Iversen, Katrine, et al. (2024, 18.dec.) "Anbragte børn i Danmark", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/da/temaer/anbragte-boern-i-danmark/>

Kampmann, Jan et al. (2017) "Interview med børn", Hans Reitzels Forlag

KL (2019) "Undersøgelse af honorering af familieplejere – Opfølgning på økonomiaftalen for 2019 mellem KL og regeringen", Social- og Indenrigsudvalget 2019-2020

Lausten, Mette & Asger Graa Andreassen (2020) "Anbragte unges trivsel – trivselsundersøgelse blandt anbragte 15- og 17-årige 2014-2020", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://viden.sl.dk/media/9925/vive-pdf.pdf>

Lausten, Mette, Katrine Iversen & Asger Graa Andreassen (2023) "Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/da/udgivelser/trivsel-blandt-boern-og-unge-i-udsatte-positioner-2023-4vl88dox/>

Luckow, Stine Tankred et al. (2021) "Nye plejefamilier – hvad kendetegner nye plejefamilier, og hvorfor vælger de at blive plejefamilie?", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/da/udgivelser/nye-plejefamilier-yxdn5mvg/>

Mehlbye, Jill Lillian Weiland et al. (2018) "Børn og unge anbragt i familiepleje – anbringelsesgrundlag, støtte under anbringelsen og børnenes trivsel", VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boern-og-unge-anbragt-i-familiepleje-4vlgmpzj>

Neidel, Agnete et al. (2019) "Ung mellem anbringelse og eget hjem – udfordringer og potentialer", Bikubefonden og SUS <https://www.bikubefonden.dk/ung-mellem-anbringelse-og-eget-hjem> https://www.sm.dk/media/40820/boernene_foerst_t.pdf

Rambøll (2018) "Anbragte børn og unges trivsel", Rambøll Management Consulting https://www.sm.dk/Media/638683152752232927/rapport_anbragte_boern_og_unge_trivsel_2018_UA.pdf

Regeringen (2021) "Børnene Først – Et trygt hjem og fere rettigheder til udsatte børn", Social- og Ældreministeriet

Vitus, Kathrine & Tine Egelund (2007) "Sammenbrud i anbringelser af unge - risikofaktorer hos unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen", SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Warming, Hanne (2006) "Forskning med plejebørn – metodiske ambitioner, dilemmaer og resultater" Vera tidsskrift for pædagoger, Institut for samfundsvidenskab og erhvervsøkonomi, Roskilde universitet

Inde fra plejefamilien

© Børnerådet 2025

ISBN.: 978-87-90946-71-5

Redaktion

Mette Salling Eriksen,
Børnerådets sekretariat

Tekst

Helene Aaen Springborg og Dorthe Lyskjær
Nielsen, Børnerådets sekretariat

Interviews

Helene Aaen Springborg og Dorthe Lyskjær
Nielsen, Børnerådets sekretariat

Grafisk design

Peter Waldorph

Foto

Jonas Normann

Tryk

Stibo

Rapporten er illustreret
med modelfotos.

